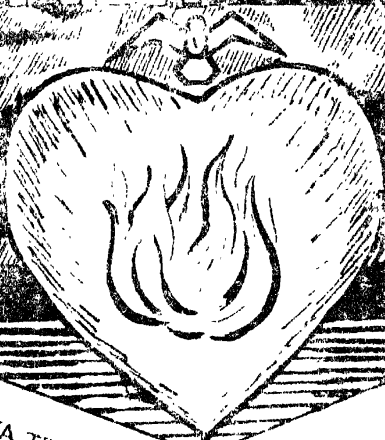
KA DING BAMEH

DA U REV. L. DKHAR BA., BD.

"HANGTA TE DON HA KA DOHNUD JONG NGA KUM KA DING KA BAMEH BA LA SET KHOP HAPOH KI SHYIENG JONG NGA, NGA LA THAIT BAN KAN, BAD NGAM LAH SHUH"

JER. 20:9

"KA DOHNUD JONG NGA KA LA SHIT HAPOH JONG NGA, KATBA NGA DANG PUSON KA DING KA LA MEH"

SALM. 39:3

KA DING BAMEH

DA

U Rev L. Dkhar, B.A., B.D.

Ka iktiar hok trai ka sah bad u Nongthoh

HA KI RIEWNGEIT BAROH KIBA LA IOH MAD
IA KA JINGTREI U MYNSIEM BAKHUID
BAD KIBA LA SHEM KA JINGIM
KABA KYRHAI HA U JISU
KHRIST U TRAI
JONG KI

KA JINGKYNTHOH LYNGKOT

Nga la pule ia ka kot "**Ka Ding Bameh**" da u Rev. L. Dkhar, B.A. , B.D., bad nga shem ba u nongthoh u la san shibun ha ka jingmut jingpyrkhat. Kine ki lynnong—"**Shano ki Riewshynrang?**" "**Ki Jingtynjuh ia u Khristan,**". "**Ka Dohnud ba la ai ha U Jisu**"— ki pynshisha ia kaba nga ong.

Ki jingthoh lem bad ki poetry ki pyni ba u Rev. L. Dkhar u long uba pule bha ia ka Baibl bad ia kiwei kiwei ki kot ki sla, ki jingthoh jingtar. Ym tang ba u long uba pule ia ki hynrei uba tip ruh kumno ban pyndonkam ia ki; bad kane kam long tang na ka byntaialade shimet hynrei na ka bynta kiwei ruh.

Kiba pule ia kane ka kot nga ngeit kin ioh jingmut shibun na ka. Kumta, da kaba sngewskhem, nga tyrwa ba phin pyndonkam ia ka ban ia myntoi lem.

Shillong,
24th April 1977.

W. Manners.

KA KTIEN LAMPHRANG

Ka jingiaroh bad ka jingainguh nga ai ia U Blei namar ba U la pynlah ia nga ban pynmih sa ia kane kawei pat ka kot Kaba nga la ai kyrteng: "KA DING BAMEH", Ka la don ka jingthrang jong nga ban shakri ia U Biei da kaba pynmih ia ki kot niam kiba lah ban tei ia ka jinglong jingim Khristan ha ka ri jong ngi. Mynta nga sngewkmen ha la ka mynsiem ba U Blei u la pyndep ia ki jingangnud jong nga. Kumba U Blei u la pynkhih ia ka mynsiem jong nga ban leh ei ei na ka bynta jong U, nga kwah ruh ba kiwei kin ioh mad ia kane ka jingieit jong U. Ka jingmaian jong ka jingmut kaba don ha ka kyrteng jong kane ka kot ka long kumne:—

"U Blei um ju pynsuda ne pynthylli ia ka dohnud ba la pynkyntang sha U. Hynrei u pyndap ia ka bad u pynkhih hapoh jong ka da ka ding U Mynsiem Bakhuid ba la thang rhem bha bad kaba nang ing kham jylliew ban long kum ka jingkñia bakhuid ha khmat jong U."

Nga kyrmen bad duwai ba kane ka kot kan iarap ei ei ha kaba pynshemphang ia ngi ban tip shaphang ka mon bakhuid U Blei ha ka jingim jong ngi. Lada lah, to ngin leh ei ei na ka bynta jong U, la khyndiat ne shibun. Ki ktien u Apostol Paul ki kren jur eh ia nga: *"Ngam pynlehnohei ia ka jingaiei U Blei" (Gal 2 : 21).*

Shillong,
18th April, 1977 L. Dkhar.

Rev. L. Dkhar

KA SIEN SHON KABA AR

Na Ka daw jong ka jingdawa jong kiba bun ki paidbah nongpule ha kylleng ka Ri, nga la sngewdonkam ban shon biang ia kane ka kot:—"KA DING BAMEH". Ha kane ka jing-shon kaba ar nga la ialeh ruh ban kham pyn-bha bad pynbeit ia ki jingthoh kiba don ha ka kot.

Nga kyrmen bad duwai ba kane ka kot kan nang iai pynmeh ia ka ding ha ka dohnud jong ki riewngeit baroh.

Jaiaw Laitdom, Shillong.
25th September, 1979.

L. Dkhar.

JINGKDEW

LYNNONG 1

Shano Ki Riew Shynrang ?

Ia katei ka jingkylli ym shym la thoh ha ka Ktien U Blei, hynrei ia **ka jingmut** jong ka bad ia ka mynsiem jong ka la shom ha ki katto katne tylli ki dkhot ka Ktien U Blei. Ka jingkylli—"**Shano ki riew shynrang?**" ka long ka jingkylli kaba kiba bun bah na ki riewngeit ki la ju kylli khlem sangeh ha ki por kiba **ka Balang ka donkam jur ia ki Nongialam kiba kynja mynsiem**. Ka long, ka jingkylli kaba iadei ruh bad ka jingwad ka jong U Blei ia ki briew kiba kum kita.

Naduh ki sngi jong ka jingsdang mynba U Blei **U la sngewbha eh** ban pynim ia kano kano ka jaid bynriew, ka kynhun **khamtam ia ka Balang**, U Blei U la ju wad nyngkong eh ia ki **Rangbah Nongialam** bad ki **Riew shynrang ka jingngeit** ha kiba U sngewbha bad U angnud katta katta ban pyni ia ki kambah jong U.

Na ka jingiathuh ka Ktien U Blei, ka long kaba shisha ba haba U Blei U thmu ban pynim ia ka Balang, U la ju wad nyngkong nyngshap napdeng jong ka ia **u briew** Uba U ibit ban pynsleh ia u sha ka jinglong nongialam ba shisha. Ka nuksa ba bha tam ba ngi lah ban shim ka long ha **U Trai Jisu** Uba long U khun ba marwei jong U ia Uba U la phah sha kane ka pyrthei ban iap halor ka diengphna na ka bynta ki pop jong ngi. Ka la jia kumta ruh ha ka jingim ki Nongiathuhlypa bad ki prophet kum u **Isaiah**, u **Jeremaiah**, u **Amos**, u **Nehemaiah bad** kiwei kiwei ki briew ki jong U Blei.

Ha ka kitab u Esekiel u Nongiathuhlypa, U Blei U la ong mynba **u la wad ia u briew** napdeng ka jaid bynriew Israel :—

"*Bad Nga la wad ia u briew napdeng jong ki, u ban pynieng ka jingker, bad u ban ieng ha ka jingpra hakhmat jong Nga na ka bynta ka ri, ba ngan ym pynjot ia ka : hynrei Ngam shem satia*" (*Esek 22 : 30*).

Kumjuh ruh ha ka kitab u Jeremaiah u nongiathuh-lypa, la thoh ha kawei pat ka kyntien jong U Trai hi mynba U Blei U bishar ia ki Jiw na ka bynta ki pop jong ki.

"To phet kylleng ia ki lynti shnong ka Jerusalem, bad to khmih mynta, bad to tip, to wad ruh ha ki jaka ba kylluid jong ka. lada phi lah ban shem ia u briew, lada don uno uno uba leh hok, uba wad ia ka jingshisha, te ngan map ia ka" (Jer 5 : 1).

U Blei Un ym shah slem bad ngi ha ki pop jong ngi. Namar ba U long U Blei Uba hok, Uba khuid, bad Uba shisha, Un pynjot noh ia ka, lada kano kano ka jaidbynriew, ka kynhun bad ka balang ka leh pop pyrshah ia U. Hynrei lada U la shem tang ia uwei lane katto katne ngut kiba hok bad kiba wad ia ka jingshisha, U long Uba kloi ban map noh ia ki jingpalat jong ka.

Ha ka **plan** bad **ka jingthmu** jong U Blei ban pynim ia ki briew ki jong U, U la ju wad nyngkong eh ia u briew uba iadei bad ka mon bad ka jingthmu bakhraw jong U Ia kane ngi shem shilynter ka histori jong ka Balang. U Blei U la sei ia u **Moses**, u **Joshwa**, u **Gideon**; U la sei ruh ia u **Daniel**, u **Paul** bad kiba bun ki riewshlur ka jingngeit. Ha ki snem pat kiba hadien jong ka histori ka balang, U la pynmih ia u **Martin Luther**· u **John Calvin**, u **John Wesley** u **Charles Finney**, u **St. Francis Zavier**, u **William Carey**, **Sadhu Sunder Singh** bad kiba bun bah ki riewblei bad ki khla ka wait jong ka jingngeit ia kiba ngam lah ban jer kyrteng lut hangne U la pynmih bad Un dang iai pynmih ia ki briew kiba shisha kiba bit ban ialam ia ka jaid bynriew bad ka balang sha ki lynti jong ka jingjop na ka bynta ban **pyndonburom** ia ka kyrteng Bakhuid jong U.

Kawei na ki jingphylla ba ngi shem ha kane ka jingjied ka jong U Blei ia ki **shynrang briew**, ka long ba Um shym la sei kulmar, hynrei U da wad bad U da khan bha ha lade. **Ka long ka jingstad Blei** kaba ngim lah ban sngewthuh. **U Blei Um kwah da lei lei ba ki briew kiba U la jied kin kyllon pat ne pynpulom pat ia ka jingthmu ba hok bad ba**

shisha jong U. Ia kane ka jingshisha ngi shem ha ka ktien U Blei mynba U Blei U la pynkheiñ noh ia ka jinglong syiem u Saul ban ai pat ia ka ha u Dabid u shakri ba la sleh jong U.

"Hynrei mynta ka jinglong syiem jong me kan ym neh : U Trai U la wad ha U ia u briew uba kat kum ka dohnud jong U hi, bad U Trai U la thung ia uta ban long u nongialam halor ki briew jong U" (I Sam 13 : 14).

Ha ka jingpynmih U Blei ia ki nongialam kiba kynja mynsiem, ngi dei ia ka ban kynmaw **ba don borabor artylli ki bor** kiba iatrei lang ban pynmih ia ki nongialam kiba kynja mynsiem **Kaba nyngkong ka long ka bor Blei kaba najrong**, ka bor U Blei **kaba** pyniaid, ka jingsted ba maian bym lah shemphang, ka bor kaba khmih, kaba bishar uno u nongialam ba bit nam ia ka kam badonburom bad ba kyntang. **Kaba ar pat ka long ka bor kaba napoh** kaba ka balang bad kiba ngeit baroh ki iai im ha ki jingduwai synñia sngi bad miet na **ka** bynta ba U Blei Un pynmih ia u nongialam ba bit **nam ia ki kam** radbah kiba iadei bad **ka** jingthmu bakhraw jong U.

Dei tang ynda haba **kitei ki** artylli **ki** bor **ki** la **ia** mir lang hajuh ba U Blei U sa pynmih **ia** ki **nongialam kiba** phylla. **Namar kata, ha kane ka** jingjied **bad** ka **jingpyn**iaid U Blei ia la ka jong ka jingthmu ba khraw jong U, U Blei najrong **um ju wad ia ki briew, hynrei ia u nongialam.**

Kum ka balang ha kine ki sngi kiba mynta ngi kyrduh haduh katta katta ia ki nongialam kiba kynja mynsiem. Dei namar kata ka daw ba U Blei ruh un ym leh kambah lymda ki don ki **shynrang briew** ki ban long ki atiar jong U. Ka jingkylli jong U Blei bad kiba ngeit baroh ka long **"Shano ki riew shynrang" ? "Shano ki riew shynrang" ? "Shano ki riew shynrang" ?**

Kat shaba ngi phai ha kine ki sngi ki jong ngi, la ka long sha ka balang, ka shnong ka thaw, ka hima sima, ka imlang sahlang, ka ri bad ka jaid bynriew, ngi iohi ia ka

jingkyrduh bad ka jingbymdon ki **shynrang briew** ki ban mih ia ka ban tei pat ia kaba la jot bad kaba la pra, hooid, wat ban pynieng pat ia ka jingker. Ka pyrthei ka la nangsniew nangsniew bad nanghiar arsut sha ka jingjot bym lah khyllie khlieh shuh. Ngi la poi sa tang sha ka jingduh jingkyrmen suda. Ka shong sa tang ba ngi kiba ngeit ba ngin duwai jur ha U Blei ba **un sei noh da lade hi ia ki Rangkynsai ki ban long ki nongtrei bad ki atiar jong U.**

Ki kam ka jingpynim U Blei kim pat wai. Ki kular jong u ki dang sah bad ki dang neh. Wat haduh mynta U dang iai khmih na bneng bad U dang iai wad ia ki briew kiba kyrpang kiba kat kum ka jingthmu bad ka jingjied jong U. Ha ka jingshisha **U Blei hi Um ju kyrduh briew.** Ka shong shibun eh ha ngi ba ngin iai pynjur ki jingduwai ha U ba Un sei noh kham kloi ia ki briew kiba U la mon bad U la jied da lade hi. Haduh mynta U dang iai ong ia kine ki ktien ha ngi :—

"Na ka balei, haba nga la wan, bym shym la don briew ? haba nga la khot, bym shym don ba kren ? Hato la pynlynkot ia ka kti jong nga ba kan ym lah ban siewspah ? ne ngam donbor ban pyllait ?" (Isa 50 : 2).

Kum ka balang, ngim dei ia ka ban klet ba ngi donkam kyrkieh eh ia ki nongialam kiba kynja mynsiem. Ngi donkam jur ha kine ki sngi ia ki nongtei, ki nonglum, ki nongsain dur thymmai, ki nongiathuh lypa, ki prophet, ki nongiohi paw bad ki nongpynbha. Ha ka por ba u **Dr. Sangster** uba long u Ex-President jong ka balang Methodist, u iam ban mih ki nongialam kiba kynja mynsiem ha ka balang u ong ia kine ki ktien :—

"Ka Balang ka donkam eh shisha ia ki nongialam ("The Church is primarily in need of leaders").

U Dr. A. W. Tozer ba la khlad noh, uba long uwei na ki nongialap ba khraw jong ki por mynta u la kren shisien shaphang ka rukom jingmih jong ki nongialam kiba kynja

mynsiem ha ka Balang. U ong, "**U Nongialam uba shisha bad uba skhem u lah ban long uwei u bym don ka jingangnud ban ialam, hynrei ba la pynbor ia u ban shim ia ka jingialam da ka jingtrei kaba donbor ka jong u Mynsiem Bakhuid bad da ki jingjia jong kiei kiei kiba jia na shabar**". ("A true and safe leader is likely to be one who has no desire to lead, but is forced into a position of leadership by the inward pressure of the Holy Spirit and the press of the external situation").

Shuwa ba U Blei un pyndonburom ia la ka kyrteng bad pynkhraw ia la ka jong ka nam, U Blei Un jied nyngkong ia u nongialam. Hato kum ka Balang ngi la ju duwai ba U Blei un pynmih ia ki nongialam kiba dap da U Mynsiem Bakhuid ? Lada ngim pat ju duwai, ngi dei ia ka ban duwai noh kloi kloi. Ha kaba khadduh ngin sa iohi ia ki kambah U Blei.

Ka Jingpynkut : "Ah Trai ! kynmaw la ka Balang,
Towan kloi, iarap iada ;
Balei ba ki paidbah nongshun
Kin ioh pynduh khoit ia ka ?
Ah ! pyni ki rishot iaineh,
Ba la buh ban shan ia ka,
Ki jingkular bym ju kylla
U Blei namar diengphyna."

LYNNONG 2

Ka Kordit Bah

1. Kumno ka dak jingwan jong Me ?
Kylli ki Synran i'U Jisu,
Bad kaba wai noh ka pyrthei,
Synran ba pli kim tip, kaei ?

2. U Trai Jisu sha ki U phai,
Da ka khmat ieit iathuh pynshai ;
'Ki jingjynjar ba khraw kin long,
Tang ki lingsdang kine', U ong.

3. **Ki dak ka por, jingwan U Trai,**
Bunsien ki jia kat shaba phai ;
'Ka kordit bah hangta kan long',
U Trai Jisu U la dep ong.

4. Ka kordit bah bym pat ju long,
Kat ka, kum ka, ym pat ju don ;
Kan jia ha Sngi khadduh, shisha
Ka dei ka jingiathuhlypa.

5 Kat kordit bah, kaba kumno ?
Ym pat ju long mynno mynno ;
Kan ym jia shuh lano lano,
U Trai Jisu U la kren ho !

6. Ka kordit bah ki jingshitom,
Kin jia shuwa b'U Trai Un wan ;
Kin long kham khraw hadien b'la rong,
Na ka pyrthei ia ka Balang.

7. Riewkhuid ki iam, ki dem khohsiew,
Ha khmat U Trai man la ka miet ;
Ba un kyrshan ki met raitong,
Na kordit bah ki jingshitom.

8. Ka kordit bah ki jingtynjuh,
Kam map iano iano ruh ho !
Jar kiba tlot, bym iaineh skhem,
Jingiap arsien yn rai pynrem.

9. Bun bah ki briew ia ka ki klet,
Tang khyndiat eh ki da pynleit ;
Ban sharai, dwai bad peit thuh bha,
Ia kordit bah ki jingshipa.

10. **Ka kordit bah, Apot Sepsngi,**
Syrngiew jong ka ka shat ha ngi ;
Wat mynta ruh la nang iohi,
Ba ka sdang trei khlem da ailli.

11. Namar ki sngi ki lah da wan,
Ia la mynsiem, sharai ! pynkhreh !
Ba ngin lait im na ka jingriam ;
Haduh ba kut to ngin iaineh.

12. Kita ki sngi ki la hajan,
Ki don mynta hangne hangtai ;
Kin wan kyndit, kin jia kynsan,
Ha shnong jong nga, ha ïing jong phi.

13. Kumno ngin leh lada ki jia ?
Mynta, kumne, lane lashai ;
Ngi la ju khan ? Ngi la ju rai ?
Shaphang ia la U jong U Trai ?

14. 'Kawei ka doh kan ym lait im',
Ha kum kita ki sngi b'la tim ;
'Lymda pyndkut noh kloi shuwa',
Ia kita ki sngi', ong U Trai.

15. 'Hynrei namar kiba la jied',
U Trai Jisu U la ong te ;
'Yn sa pyndkut noh kloi ia ki'
U Blei ba dap jingisnei hi.

16. Ka kordit bah ki jingjynjar,
Ban jer ia ki ym don ba lah ;
Naduh nemsniew haduh ki thma,
Jingiap sngewtriem ba ka shu sar.

17. Ym don ba lah da lei lei ruh,
Ban ieng marwei kita ki sngi ;
Ban shah, ban shan, ki jingtynjuh,
Tang ki b'la jied U Kynrad hi.

18. Ka jingtim kaba khraw kan long,
Ia ki riewngeit lada ki len ;
Ki long ki sngi ka jingphaidien,
Ia U Jisu, wat klet ! wat klet !

19. Ki jingpynshitom beiñ kin mih,
Ia ka balang U Trai Jisu ;
Tang khyndiat eh ki da ieng skhem,
I'U Trai lajong kim shym la len.

20. Ki Kommunist man la ka ïing,
Ki rung, pyniap, ki mait ki sdien ;
Man la ka shnong ki ther ki bom,
Ki dei ki sngi ka martyrdom.

21. Don kiwei pat ki bym tip shuh,
Jingiap ki shah, kim tieng, kim ud ;
Jingim ki pha, jingphla ki don,
Ki dei ki sngi ka martyrdom.

22. U khrist lamler nangta u mih,
Ia pyrthei ban pynking bajih ;
Sa uwei pat u briew ba pher,
U Nongiathuhlypa lamler.

23. Ka kordit bah bym pat ju long,
'U briew ka pop' ha sla u shong ;
Nangta u sdang synshar donbor,
U leh trai khlieh, hynrei shipor.

24. 'U briew ka pop' ha pyrthei shong,
Synshar marwei, Bor Syiem u phong ;
U dak Jingkheiñ u ai i'u briew,
Numbar Hynriew Hynriew Hynriew.

25. Kordit, Jynjar ha sla pyrthei,
Mrad khlaw runar bym ju ngeit Blei ;
Waitlam u rah, pyniap sagewtriem,
Tang ma u hi u long u Syiem.

26. Mrad khlaw phylla, u syiem jingstad,
Pyrthei ia u ba ka pynkhraw ;
Ki buit saian nangta u sei,
Ki briew ia u, ki ong, u Blei.

27. **Ban mane Blei ia u mrad khlaw,**
Ka dak ha shalangmat bad kti,
U ai ia ki nongbud jong u,
Lah duh, donbor, tang ma u hi.

28. Mrad khlaw runar, nangta u sdang,
Ban pyni jingphylla u nang ;
U leh kambah, ki dak u sei.
Iaroh ia u da ka pyrthei.

29. Bun bah ia u ki nguh ki dem,
Tang ban lait im ki kloi ban len ;
Ia kyrteng Jisu ba kor tam,
Ka bneng ki klet, dujok hajan.

30. Paidbah nongbud, milian u lum,
Man la ka shnong, kynhun, kynhun ;
Lada u lah, wat ki b'la jied,
Ban pynkyllon, um tieng um riej.

31. Ka thma Armakedon bakhraw,
Nangta ka khie, ka wah ka saw
Shipai ki iap kumba leh kai,
Riewkhuid la jop, Israel pawnam,

32. Na kordit bah ngim lah ban lait
Wat la ngi jaw ki ummat sat ;
Ngin mih na ka, riewkhuid b'la ksan,
Khadduh ngin jop, ngim dei ban ran.

33. Ka jingiap khlam, ki jingkyrduh,
Ki jingialeh bad ka jingud ;
Ka jingiam briew man la ka shnong,
U Trai Jisu U la dep ong.

34. **Ka jingkordit ki b'la punkhun,**
Jingiap, saja ha ki kan jia ;
Ki khun rangli kin long shibun,
I mei i la iap, I pa la jah.

35. Ki nongdie lok ba hangamei,
Kin mih bun jait kat shaba phai ;
Kin krih sawdong ia ka pyrthei,
Ban phon ban pah khlem da tyngkai.

36. Ki jingkylla dien kin long de.
Ha kita ki sngi ba khadduh ;
To iaid sumar, to leh tipbriew,
Jingngeit ba skhem phim dei ban duh.

37. Ka kordit bah ki sngi khadduh,
Tang ka iapthngan bad ka kyrduh ;
'Eriong ka beh, ka sar naphang,
Bad briew bad mrad ba ka kawang.

38. Ka mariang hi ka kylla dur.
Jingthung jingtep ki iap tram lut ;
Umdih ka snlew man la ka shnong,
Nangta ka khlam ka sar naphang.

39. Jumai bajur sawdong u khih,
Julor bakhraw. pang khlam ka khie ;
Ki jingpang laiphew har ki mih.
Shlei um ki wah, metiap ki kie.

40. Jingat phyllung ki khie ki shlei,
Ki duriaw ruh ba ki kyrhuh ;
Ryngkew ki paw, ki shnong la jah,
La khih ki lum, lyngngoh ha sah.

41. Tang ka jingsliang bad ka jingsyier,
Ki lap ia ki briew man ka iing ;
Bun bah ki da iapler ha shen,
Ki sei tyrtho, kim lait ban kren.

42. Jingpang laiphew ka jait ki shoh,
Naduh khunlung haduh tymmen ;
Ki doktor pat ki ang lyngngoh,
Dawai la ai, jingpang kam jem.

43. Sngi jingtynjuh bakhraw kan long,
Ka kordit bah ba ka pynlong ;
Ngin jop ia ka, lada ngi phai,
Sha U Jisu b'la sah narphna.

44. Khnang ba ngin lah ban ieng rangbah,
Haba ka wan ka kordit bah ;
To ngin pynmlien ban shah jingeh,
'Aibor ko Trai ba ngin iaineh'.

45 Ka bor na U ngin pan khlem thait,
Ngin ioh ia ka lada ngim swai ;
Ka snam jong U ba ka kyrshan,
Ban long nongjop, Pansngiat un ai.

46. U Trai Jisu U khot ia ngi,
Naduh mynta kane ka sngi ;
Ba ngin pynbit ia la mynsiem,
Ba ngin pynkhreh ia la jingim.

47. Nangta ngin ieng skhem, ngin long shlur,
Diengphna ngin sah ha la dohnud ;
Ka met kan iap, mynsiem kan im,
Ha bneng junom bad la U Syiem.

LYNNONG 3

Ka Jingtrei Kam Mishon ka Balang ha kine ki sngi hapoh ka Ri Jong ngi

Naduh ba U Jisu Khrist U la seng ia ka balang ha kane ka pyrthei, U la seng ia ka halor ka nongrim jong ka mishon. Ka ktien **Mishon** ka long ka ktien kaba iar. Ka kdew bad ka thew lut ia ki rukom jingtrei kam ba pher bapher jong ka jingpynphriang ia ka Gospel kum ka jingphla mar met, ka jingialap da ka jingim, ki kam jingleh isynei, kaba seng ia ki hospital, ki kollej, ki skul kum ki lad jong ka jingsakhi ; kaba seng balang, kaba ialap lyngba

ka radio, ki kot khubor bad ki kot niam, kaba sam ia ka Baibl bad ki kot lyngkdop bad kiwei kiwei ki kam kiba bun jong ka jingpynbna ia ka jingpynim U Jisu Khrist.

Ka jingtrei kam mishon jong ka Balang ka mut barobor **ka jingtrei kam kaba shabar** ban pynbna ia ka khubor ka jingpynim. U Jisu Khrist Um shym la seng ia ka balang ba kan shu long ka seng kaba shu kut tang ha lade hi, hynrei ba ka dei ban mih shabar ha kaba pyniar ia ki tyllai ka iingjain bad ki pud ki sam ka hima ki bneng. Shuwa ba Un kiew sha bneng, U Jisu Khrist U la aiti bad shaniah ha ka balang ba kan bteng ia ka jingshakri (ministry) jong U. Ki kyntien ba pawnam U Trai Jisu mynba U ai ia **ka Komishon kaba khraw bad kaba khad-duh** ha ki synran jong U ka long :—

"Namar kata keiñ to khie da leit noh ma phi, to pynlong synran ia ki bynriew baroh, da pynbaptis ia ki ha ka kyrteng ka jong U Kpa, bad ka jong U Khun, bad ka jong U Myn-siem Bakhuid, da hikai ia ki ban sumar ia kiei kiei baroh kat kiba Nga la hukum ia phi. Ha khmih ruh Nga Nga long ryngkat bad phi ha la ka sngi haduh kaba wai noh ka pyr-thei" (*Math 28 : 19, 20*).

U Jisu Khrist U khmih lynti bad U angnud hir hir ba ka Balang kan trei kham stet ia ka jingtrei kam mishon jong ka bad ban pynwan lut ia ka pyrthei baroh kawei hapoh ka jingsynshar ba donbor jong U. Ngi kynmaw ba ha ka **jingduwai U Trai** kaba U la hikai ia ngi, U khmih lynti sha kata ka sngi : "*Wan ka hima jong Me : long ka mon jong Me ha ka khyndew ruh, kumba ha bneng*" (*Luk 11 : 2*).

Ka Balang kaba im bad kaba shisha ka dei ban long ka Balang kaba im sngi ha ka jingtrei kam mishon. Ia ka balang ym lah da lei lei ban pyniakhlad na ka jingtrei kam mishon. Lada ka balang kam don ka jingtrei kam mishon, ka mut ba ka jingim kam don satia ha ka bad ngim lah ban khmih lynti ia ka jingdon ryngkat U Blei ha ka balang kaba kum kata. U Trai Jisu Un iai ieng hajan ka balang,

tang haba ka kohnguh ia kata ka hukum kaba khraw jong U. Ban sumar ia ka hukum jong U bad ban ioh ia ka mon jong u ka long ka jingkwah hir hir hir ka jong U Trai Jisu ia ka balang. Ka hukum jong U ia ngi ka long, "*Lada phi ieit ia Nga, to sumar ia hi hukum jong Nga*" (*Ioan 14 : 15*). Ngin ioh ia ka jingieit jong U Trai Jisu tang lada ngin sumar ia ki hukum jong U.

Lada ngin phai ban bishar thuh ia ka jingtrei kam mishon jong ka balang presbyterian ha kine ki sngi bad lada ngi pyndei ia katei ka hukum kaba khraw U Trai Jisu, ngim pat lah ban ong ba ngi la don ka jingtrei kam mishon ba shisha. Ha ka jingshisha ngi dang jngai bah na ka mynsiem jong ka jingkhot jong u ia ngi ban ialap bad pynphriang ia ka khubor ka Jingpynim jong u.

Kum ka balang Presbyterian ngi la dap 139 snem ka karta. Hapdeng kine ki 139 snem, ka jingtrei kam mishen hapdeng jong ngi ki Khasi-Pnar kiba long ki paradoh para snam jong ngi lah ban ong ba ka jingtrei kam mishon ka la iaid shaphrang Namar ba kane ka jingtrei kam mishon ka la kham iaid shaphrang, kumta ka balang Khasi Pnar ruh ka la san bad ka la roi. Namar kane ruh ka niam rim ka la jan duh tynrai. **Hynrei lada ngi phai pat sha ki paramarjan jong ngi kiba long ki para mynsiem jong ngi, kiba im ha syndah jong ki kum ki Bengali, ki Hindustani, ki Marwari. ki Assamese, ki Nepali, lah ban ong shai kdar ba ka jingtrei kam mishon hapdeng jong ki kam pat don satia la ka don tang khyndiat eh.** Na ka bynta kane ngi dei ban sngewrem jur hakhmat U Blei. Ka jingbymdon lane ka jingduna jong ka jingtrei kam mishon ka balang jong ngi hapdeng jong ki ka paw shai ba ngim pat shym la lah ban leh ei ei na ka bynta ka jingpynim ia kiwei pat ki para mynsiem kiba long ki paramarjan jong ngi. **Ka long ka pop kaba khraw** kaba ngi dei ban ai jingkhein ha khmat U Blei ha kata ka sngi khadduh. Lait na ki khyndiat ngut ki Nepali kiba ngi la lah ia ka ban pynkylla khristan, kiba bun bah napdeng jong ki bym long Khasi ki dang shong ha ka pop bad ka jingiap. Kumta lada ngi

bishar bha ia kane bad lada ngim sngewrem ne sngewksan ialade lah ban ong ha ki ktien kiba kham eh ba ka jingtrei kam mishon hi ka dang long kaba lah shiliang.

Ka jingtrei kam mishon kaba lah shiliang jong ka balang jong ngi ha kine ki sngi hapoh ka ri kam long satia kaba pdiang hun ha khmat U Blei. U Blei un ym sngewbha ia kano kano ka jingtrei kam mishon kaba dang lah shilliang la ka long hangno hangno ruh. Kumno ma u un sngewbha lada ma ngi ka jaid bynriew Khasi-Pnar baroh ngin ioh ia ka jingpynim katba ki paramarjan jong ngi pat kiba im ha krung jong ngi kin duh ia ka jingpynim jong u. U Blei un sa pan jingkhein na ngi ha kawei ka sngi lada ngim shym la ai jingmaham ia ki. Shaphang kane, ka ktien U Blei hi ka la iathuh. *"Haba nga ong ha u bymman,.men iap shisha; bad mem ai jingmaham ia u, lane mem kren ban maham ia u bymman na ka lynti bymman jong u, ban pynim ia ka mynsiem jong u: uta hi u riewbymman un iap ha la ka jingleh bym hok; hynrei ia ka snam jong u ngan pan na ka kti jong me. Hynrei lada me maham ia u bymman, te um phai na la ka jingbymman, lane na ka lynti bymman jong u, u un iap ha la ka jingleh bymhok: hynrei me me la pyllait ia la ka mynsiem" (Esek 3 : 18, 19).*

Ka jingduna lano ka jingbymdon jong ka jingtrei kam mishon hapdeng ki dkhar lane ki nong Ri Thor ha kine ki sngi hapoh ka ri jong ngi ka la pynduh man ka pateng da ki spah hajar ki mynsiem ba kordor ia ka jingim bymjukut.

Lada ngi ong pat ba ngi la ialap bad ba kim treh ban pdiang ia U Jisu Khrist ka lah ban long tang na kawei ka daw. Kata ka long ka jinglong eh jong ki kum ki briew kiba bat niam kiba ka jinghikai niam hindu bad musulman ka la sheng tynrai bha ha ki. Dei na kane ka daw balei ba ka kham jem ia ki riewlum ban ia ki dkhar ba kin kylla khristan. Wat la katta ruh ngim dei ban shu sngewhun ha kane namar U Blei Um *"mon iano iano ruh ban jot noh, hynrei ba baroh kin poi sha ka jingkylla kaba mut"* *(2 Pet 3 : 9).*

Ka Jingduna lane ka jingbymdon ka jingtrei kam mishon hapdeng ki dkhar hapoh ka ri jong ngi ka pyni shai ia ka **jingduna jong ka mynsiem ialap jong ngi**. Lada ngi ong pat ba ngi la ialap, ka long ka jingshisha ba **ngim pat shym la sei bor lut**. Ka jingialap ka shu long kaba thoh mut thoh mat bad kaba tang na sla. Namar ba ngim shym la sei bor, ngim shym la lah ruh ban ioh ot shibun. Ka ktien U Blei ka don ia ka ban maham jur ia ngi na ka bynta kane. ;—

"Kumno te kin iakhot kyrpad ia uta ha uba kim shym la ngeit ? Kumno de kin ioh ngeit ha uta shaphang uba kim shym la iohsngew ? Kumno de kin iohsngew khlem uba ialap ? Kumno de kin ioh ialap lymda la phah ia ki" ? (Rom 10 : 14, 15).

Kum ki para bangeit ngi la dei ia ka ban wad bad ït bha ialade ioh ba ngim pat long kiba bit ban sam ha ki ia ka jingpynim ; ioh ba kim shym la iohi satia ia ki soh U Mynsiem ha ngi ; ioh ba ka jingphla khristan jong ngi ka long ka jingshah rkhie bein pynban ha ki. Hapdeng kine kiei kiei kan kham bha ba ngin pynrem ban ia ka ban pynksan ialade.

Ngi dei ia ka ban kynmaw ba U Blei U angnud ba baroh ki briew kin phai sha U, ba baroh ki nongmane blei thaw bad ki bym,ngeit kin phai sha u. Lada ngi pule bha ia ka ktien U Blei, ym shym don kano kano ka jingthoh ba la iathuh ba kham jem ia kawei ka jaid bynriew ban pdiang ia U Jisu Khrist bad kan kham eh ia kawei pat. Ha khmat U Blei baroh ngi long ki jingthaw jong U, bad um shym la thaw pher ne kyrpang ia kawei ka jaid bynriew na kawei pat. Shaphang ka jingpdiang ia U Jisu Khrist da ki jaid bynriew baroh la thoh shai ha ka Kitab Bakhuid :

"Ha kata ka kyrteng U Jisu ka khohsiew baroh kan ioh dem khrup, ki jong kiba ha ki bneng bad ki jong kiba ha ka khyndew bad ki jong kiba hapoh ka khyndew keiñ, bad ba u thylliej baroh un ioh phla shynna ba U Jisu Khrist U long U Trai, ia ka ban pyndonburom io U Blei uba U Kpa" (Phil 2 : 10, 11).

Shuwa ba ngin sdang ban pynieng pat ia ka jingtrei kam mishon hapdeng ki bymdei ki para jaid jong ngi ngi la dei nyngkong eh ban wad ia ka bor Blei ka bym ju shah jop, ka bor kaba tang ma ka, ka bor kaba ha khlieh eh. Ka jingpyrshang jong ngi ban ialap ha kiwei kan ym myntoi ei ei ruh lymda ngi la iohpdiang ia katei ka bor. Ka Ktien U Blei hi ka la kdew shai ia kane.

"Hynrei phi to iai shong ha ka nongbah Jerusalem, tad ynda yn pynkup ta phi da ka bor na jrong" (*Louk 24 : 49*).

"Hynrei phin iohpdiang ia ka bor ynda la wan U Mynsiem Bakhuid ha phi; bad phin long ki nongphla ia nga ha Jerusalem, bad ha Judia baroh bad ha Samaria, bad haduh bakut ka pyrthei" (*Ki Kam 1 : 8*).

Hadien ba ngi la iohpdiang ia katei ka bor, hangta ngin sa nud ia ka ban leit ialap ne phla ha kiwei pat ia ka jingpynim ba phylla U Jisu Khrist. Kumba ka long mynta ngi duhbor haduh katta katta. Ka bor U Mynsiem Bakhuid kam pat shym la shong lyngngeit satia ha ngi. Dei namarkata ka daw ba ki rukom jingialap jong ngi kim long kiba seisoh satia, kata ruh, lada ngi la pyndonkam ia ki.

Kaba ar pat ka jingdonkam kaba khraw ha ka jingtrei kam mishon ka long ba ngi dei ban long kiba la kloi ban pdiang ia ki bymngeit haba ngi leit ialap sha ki. Ka jingkylluid mynsiem bad ka jingleh isynei ki long ki dak jong ka jinglong mynsiem ba iar ki nongialap. Bun napdeng jong ngi ngi shu ialap ha ki hynrei ngim shym don satia ka jingpynkhreh ban pdiang bad sumar ia ki. Ki nongialap ki shu bret kai ia u symbai ha lum ha wah bad kim shym la leit ban sumar tista ia u. Namar kata ki sim khlaw ki la wan ban puh noh ia u symbai ba la het bad ki biut bajrong pat ki kjap noh wat ia uba la sdang khie. Ngi donkam ia ka ban kynmaw barabor ba shisien ba ki hindu bad ki musulman ki la kylla khristan kin hap shah tait kur tait jaid. Namar kata ngi dei ban long kiba la kloi ban pdiang ia ki.

Kaba lai pat ka jingdonkam kaba khraw na ka bynta ban sdang ia ka'jingtrei kam mishon hapdeng ki bym dei ki parajaid jong ngi **ka long ba ngi dei ban pynkhreh ia ka Prokram kaba thikna bad kaba skhem** ia kaba nga la pyrshang ban shu ai jingmut kumne harum :—

1. Ban shaniah tylli ha U Blei nadong shadong ba un sdang ma U bad un pynkut ma U lyngba ka balang ia ka jingtrei kam mishon.

2. Ban kyrshan bad pynkhlain ialade ha ki jingduwai ba jur man ka sngi na ka bynta ka jingtrei kam mishon.

3. Ban lum ia ka phon kaba khlain bad kaba kyrpang tang na ka bynta kane.

4. Ban pyndonkam da ki nongialap parajaid kiba lah ban ialap ha la ka jong ka jong ka jaid ktien, kum ki nongialap Bengali na ka bynta ki bengali ; ki nongialap hindustani na ka bynta kiba kren hindi ; ki nepali na ka bynta ki nepali bad kumta ter ter

5. Ban sei ia ki boluntiar kynthei bad shynrang napoh ka balang ki ban aiti mon sngewbha ha ka por ba lait na ka bynta ka jingshimbynta ha ki rukom jingialap bapher bapher.

6. Ban pynlong ki Jingiaseng Ialap paidbah (mass Evangelism) ha ki jaid ktien ba lapher man ka por bad kylleng ki jaka ka ri.

7. Ban thaw ki iingmane kiba kyrpang na ka bynta kito kiba wan kylla khristan, khnang ba ki lah ban mane Blei ha la ka jong ka jaid ktien ryngkat bad u Pastor na ka jaid jong ki hi u ban khmih bad sumar ia ki.

8. Ban phla bad sakhi khlem sngewlehrain ia ka kyrteng U Jisu Khrist haba ngi tip ba la pynim ia ngi.

9. **Ban die kylluid ia ka Baibl lane ban sam ei ha ki.**

10. Ban pyndonkam da ki lad kiba kham bha na ka bynta ban kham pynstet ia ka jingialap hapdeng ki bym dei ki khasi kum ha kaba pynmih ia ki kot khubor niam bad ki kot lyngkdop ne kot khubor niam bad ki kot lyngkdop ne kot niam ha ka ktien Hindi, Nepali, Bengali, Assamese bad Phareng.

Kane ka Prokram jongka jingtrei kam mishon ba ngi lah ban leh ka long tang kaei kaei kaba rit eh. Ki dang don shibun kiwei kiwei pat ki lad na ka bynta ban pynieng ia ka jingsakhi khristan lyngba ki Aspata, ki Kollej, ki Skul ki ing jinglehisynei bad kumta ter ter.

Ha kaba pyntrei kam ia ka jingtrei kam mishon ka balang hapoh ka ri jong ngi, **ki jingeh** kin mihpaw kum ki **lumbah** na ka bynta ban khang lad ia ka. Hynrei ngin ym lah lait na kitei kiei kiei lada ngi mut shisha ban leh ia ka kam kaba shisha bad kaba khraw La teh ia ngi baroh kawei ka balang da ka hukum U Jisu Khrist— **Ka Komishon bakhraw jong U**. Ban leh ia katei ka hukum jong u kam long ka kam kaba jem hynrei U Jisu Khrist u la pyndam noh ia ki jingbymlah jong ngi, da ki ktien jong U hi haba U ong, "*Da ki briew kata ka bymlah hynrei da U Blei kiei kiei baroh ki long kiba lah*" (*Math 19 : 96*). Ka Balang ha ki ia kiba la leit noh ka lah ban leh ia kiei kiei kiba khraw na ka bynta U Blei namar ba ka la ap kyrmen, bad duwai ia ka jingiarap U Trai badonbor baroh. Ha ki sngi ba la leit noh jong ka **Rephormeshon kaba long ki sngi jong ka jingpynthymmai niam**, ngi pule bad iohi shai kdar ba ka la don ka jingtrei kam mishon kaba khraw. Ka balang ha kito ki por ka la pyndep lada kam shym la pyndep janai ruh ia ka jingtrei kam mishon. **Ki ktien badonbor jong ki nongseng ka jingtrei kam mishon ka balang ha ki ïia ba la leit noh ki dang sawa jam haduh mynta mynne** ban kyrsiew ia ngi ka pateng, babud ha kaba **ialap ia ka Gospel U Jisu Khrist hapoh ri India bad kylleng satlak ka pyrthei.**

U John Wesley u la ong "Phi don kawei ka kam ha ka pyrthei :—ban pynim ia ki mynsiem".

U David Livingstone pat u ong "U Blei U la don tang uwei u khun bad u la pynlong ia U U missioneri"

Ka jingkren u Oswald J. Smith ka sawa jur haba u ong :—

"Lada U Blei U mon ia ka jingialap ha ka pyrthei, bad lada phi kyntait ban kyrshan ia ka mishon, te phi la ialeh pyrshah ia ka mon U Blei".

U J. L. Ewen pat u kren
"Katba dang don da ki milian kiba dang denkam iau ka ktien U Blei, bad ruh ia ka jingtip ia U Jisu Khrist, ka long ka bym lah ia nga ban pynlut ia ka por bad ka bor jong nga hapdeng kito kiba la ioh ia kitei baroh arjaid".

U Smith pat u ialap
"Balei ban don kiba la iohsngew ia ka Gospel, katba kiwei pat kim pat ioh sngew wat tang shisien ruh ?"

U Wm. Fetter pat u ong :—"Dei tang haba ka Balang ka la pyndep ia ka kam mishoneri jong ka ba ka la nud ban kdew ia ka jingdon jong ka".

Ha kaba khadduh eh, kane ka ri India kaba ngi im ka long ka ri kaba bit eh ia ka jingtrei kam mishon. Dei hangne ba ka balang khristan ka ioh shibun bah ki kabu ban ialap bad trei hapdeng ki hindu, ki musulman, ki buddhist, ki sikh bad kiwei kiwei ki niam ba bun iaid. Namar ba ka ri India ka long ka ri kaba don bun jaid ki jaidbynriew ha ka, nga ngeit ka long ka ri kaba U Blei U ai ka kabu ia ka balang khristan ban ialap bad phla ia ka kyrteng U Trai lada kam buhrieh noh ne tep noh hapoh khyndew ia ka talent kaba U ai ha ka. Lada ngim ialap bad phla ia U Trai hapdeng ki jaidbynriew ba bun

Jaid kiba don kum ha ri India, hangno pat ngin ialap bad phla ia U Trai ?

Knm ki nongshong shnong ha ri India kiba don kijuh ki hok kumba long kiwei pat ki jaid niam, ngi ki khristan ngi long ki rit paid. Hynrei haba U Blei U don ryngkat bad ngi **ngi long ki heh paid** bad ngi lah da ka bor bad ka jinglarap U Blei jong ngi ban wallam ia ka ri India ha trai ka diengphna U Jisu Khrist, kumba ka jingiohi paw jong u nongrwai ka long :—

"Ka ri India khraw ba riewspah,
Ba la tap da ka jingdum,
Ai kan pydiang ia ka Gospel
Ha ri them bad ha ri lum :
Te ka jingsuk
Kan pyndap na kut sha kut."

LYNNONG 4

Ka Balang ha ka pyrthei

Ha Ka Jingduwai ka jong U Trai Jisu kum U Rangbah Lyngdoh, ka jinglasaid kaba jur kaba U la pynlong ha khmat U Kpa jong U Uba ha bneng ka long ba U Kpa jong **U Un Pynkyntang Khuid** ia la ka balang kaba u la siewspah na kane ka pyrthei. Ha kata ka jinglasaid kaba jur jong U kum U rangbah lyngdoh, U la duwai kumne :—

"To pynkyntang ia ki da ka jingshisha ; ka ktien jong me ka long ka jingshisha.........Te na ka bynta jong ki nga nga pynkyntang ialade, ba ki ruh kin ialong kiba la ioh pynkyntang khuid da ka jingshisha" (Ioan 17 : 17-19).

Kane ka jingduwai U Jisu kum U Rangbah lyngdoh ka pynshisha ba ka balang ka dei ban long ha ka pyrthei, hynrei kam dei pat ban long na ka jong ka pyrthei.

Ngi kynmaw na ka jingiathuh ka ktien U Blei ba ha ki sngi kiba nyngkong eh jong ka jingseng U Trai Jisu ia la ka Balang ha kane ka pyrthei, hadien ba U la khot ia ki nongbud jong U na ka pyrthei, U la seng ia ki kum ka kynhun kaba kyrpang ba kan long u paidlang ba la jied ha u. **Namar kata ka jinglong ba kyrpang ka dei ban long ka ingLog kaba donkam katta katta haba ka Balang ka don ha ka pyrthei**. U Trai Jisu hi u la duwai ruh ia kane :—"*Kim long na ka jong ka pyrthei, kumba nga ngam long na ka jong ka pyrthei*" (*Ioan 17 : 16*).

Hadien ba u la seng (organised) ia ka kum ka jaid bynriew ba kyrpang, u la phah pat ia ka sha ka pyrthei ba kan leit ban phla ia ka kyrteng bakhuid jong U ban long ka jingshai ia ka pyrthei. Ha kane ka jingphah kaba khraw jong u, u la ailut ka bor ha **ka Balang ba kan pynkylla dur ia ka Pyrthei**. Ha kane ka jingphah jong u ia ka balang sha ka pyrthei u la pynshet ruh ha ka ia ka mishon ba ka don sha ka pyrthei. Ha kiba bun ki jingkren bad jingduwai U Trai Jisu u la dep pynpaw ia ka rukomjinglong kumno ka balang ka dei ban long ha ka pyrthei.

"*Ngam duwai ba men shim noh ia ki na kata ka pyrthei ; hynret ba men sumar ia ki na u bymman*" (*Ioan 17 : 15*).

"*Phi phi long ka jingshai ka pyrthei. Ym lah ban buhrieh ia ka shnong ia kaba la buh halor u lum*" (*Math 5 : 14*).

"*Kumba me la phah ia nga sha ka pyrthei, kumta nga ruh nga la phah ia ki sha ka pyrthei*" (*Ioan 17 : 18*).

"*U la ong ruh ha ki, To leit sha ka pyrthei baroh, bad to ialap ia ka Gospel ha ki bynriew baroh*" (*Mark 16 : 15*).

Kum ka balang ngi don mynta ha ka pyrthei. Namar ba ngi don ha ka pyrthei, ngi donkam ia ka ban husiar bad kylli lit ialade borabor ioh ba ka pyrthei pat ka don hapoh ka Balang. Ka balang kan duh bor, kan kylla swai

bad kan shah jop lada ka pyrthei ka ioh ban rung hapoh jong ka. Kane ka long ka jingshisha na ki jingshisha baroh ba ka pyrthei kam lah da lei lei ia ka ban pynkylla dur ia ka pyrthei. **U Andrew Bonar**, uta u riewkhuid jong ka balang ha ki por ba la leit noh u la kynthoh shisien ia ka jinglong ka balang ha ka por jong u. U ong, "**Nga peit sha ka balang bad nga shem ia ka ha ka pyrthei, hynrei haba nga peit pat sha ka pyrthei, phewse, nga shem ia ka ha ka balang**". Haba ngi phai ban bishar bha ia ki kyntien u Andrew Bonar ngi iohi ba ka jingkren jong u ka la wan urlong biang ha kine ki sngi ki jong ngi.

Kine ki sngi kiba ngi im ki long ki sngi ha kiba ka Balang ka leit ban **iaklim bad ka pyrthei**. Ki long ki sngi ha kiba ka balang ka leh pyrthei, ka sngew pyrthei, ka im pyrthei, ka kam pyrthei, ka mut pyrthei. Ia ngi kum kiba ngeit ki long ki sngi kiba sniew tam. Namar ba ngi im ha ki sngi kiba kum kita, ka ktien U Blei ka don ia ka ban maham bad kyntu jur ia ngi kumne harum :—

"*Phi wat ieit ia ka pyrthei, lymne ia kita kiei kiei ruh kiba ha kata ka pyrthei. Lada uno uno ruh u ieit ia ka pyrthei, kata ka jingieit u kpa kam don shuh ha u*" (*I Ioan 2 :15*).

"*Bad to wat pynsyriem ryngkat ia lade bad kane ka pyrthei ; hynrei to pynkylla dur noh ia lade keiñ da ka jingpynthymmai ia ka jingmut jong phi, khnang ba phin ioh tip kaba kumno ka long ka mon ka jong U Blei, kaba bha, bad kaba pynsngewbha eh, bad kaba janai de*" (*Rom I2 : 2*).

Ha ka juk kaba kum kane, haba ka pyrthei ka la trei jur haduh katta katta ha ka balang, ym don lad shuh ia ngi da kumwei pat, lait tang ban duwai jur ha U Blei ba un pynkhuid pat ia ka pyrthei na ka balang na ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid kaba kum ka ding. Ka jingtrei ba donbor U Blei kaba kum ka ding ka lah eh ban pynkhuid lieh pat ia ka balang. **Ka Balang kaba don ha ka pyrthei kan**

pynkylla dur pat ia ka pyrthei tang ynda haba ka la weng noh shuwa ia ka pyrthei na ka.

Ka Jingduwai. "Ia la ka balang to pynkhuid,
Ah Trai Uba donbor ;
Pynbaptis thymmai da ka ding,
Pynlieh ruh kat ka ior,
Wat ai kan shaniah ha ka doh,
Wat shah kan iw pyrthei ;
Ai ba kan san, kan roi ruh de,
Da bor ka jingaiei"

LYNNONG—5

Ki khubor shaphang ka Ktien U Blei

1. Ka Baibl ka long kaba la pyrsad mynsiem da U Blei hi.
2. Don 66 tylli ki kitab ha ka ktien U Blel.
3. Ka Baibl ka long ka kitab bakhuid.
4. Ka Baibl ka long ka ktien U Blei.
5. Ki nongbud ba shisha U Jisu Khrist ki jụ pynlong lok ia lade bad ka ktien U Blei.
6. Ngi im ha ki sngi jong ka jingkyrduh ia ka ktien U Blei.
7. U Blei un jubab ia ki jingduwai jong ngi tang haba ngi shahshkor, pdiang bad kohnguh ia ka ktien U Blei.
8. Ka ktien U Blei ka long ka it khmih.
9 Ka ktien U Blei ka long u tyrnem.
10. Ka ktien U Blei ka long ka waitlam arliang syrti ba nep.
11. Ka ktien U Blei ka long ka sharak bad ka jingshai ia ka lynti badum jong ngi.
12. Ka ktien U Blei ka long ka Komenteri kaba khraw tam bad kaba phylla tam ia ka jingim jong ngi.
13. Ka jingpule tista ia ka ktien U Blei ka pynsngaid ia ka jingim ba kynja mynsiem jong ngi.
14. Ka pyrthei bad kiei kiei kiba don ha ka kin leit noh, hynrei ka ktien U Blei kan sah bad kan neh.

15. Ka Baibl ka ialap shaphang U Jisu Khrist U nong-pynim ka pyrthei.

16. Dei tang ha ka Baibl ba la thoh ia kaba sniew tam bad kaba khuid tam.

17. Ngi dei ia ka ban duwai barabor ba ka ktien U Blei kan ioh par stet sha kylleng ki hima bad ki ri ka pyrthei.

18. U briew um im tang da u kpu hynrei da ka ktien U Blei hi.

19. Suk kita ki briew kiba pule, kiba iohsngew, kiba pdiang bad kiba kohnguh ia ka ktien U Blei.

20. Kham bun bah ki long kiba ñiew khristan ialade hynrei ki bym don ka ktien U Blei ha ka jingim jong ki..

21. Ka jingpynkyntang ia lade ka long kaba donkam tam man ka por ba ngi pule ia ka ktien U Blei.

22. Ym don jingsneng ba kor tam ha ka pyrthei lait na ka ktien U Blei.

23. Ka ktien U Blei ka dei ban long ka jingbam ba man la ka sngi ha ka jingim jong ngi.

24. Ka ktien U Blei ka long kaba shisha tam na ki jingshisha baroh.

25. La thoh ha ka ktien U Blei ba ha ka kyrteng U Jisu ka khohsiew baroh kan dem khrup.

26. Ka jingpule tista ia ka ktien U Blei kam myntoi ei ei ruh lada kam ioh jaka ha ki dohnud jong ngi.

27. Ka long kaba donkam ba ngin plie ia la ka dohnud bad ban sngap da ki shkor ba kynja mynsiem aiu ka ktien U Blei ka don ban kren ha ngi.

28. Dei tang ha ka Baibl ba la thoh ia ka jingsdang ka pyrthei bad ka jingwai noh jong ka.

29. Ha ka ktien U Blei la thoh bad batai ia ki rukom bad ki jaid jinglong briew baroh khoit kiba don ha ka pyrthei.

30. La buhrieh ha ka ktien U Blei ia ka spah kaba khraw tam ha ka pyrthei.

31. Kan poi ka por ba ngin ym ioh shuh ia ka ktien U Blei wat lada ngi wad eh ia ka da ki jingjaw ummat.

32. Ngi iohsngew bunsien ia ki nongiaiap na ka radio kiba ju ialap : "phai biang sha ka Baibl" (Back to the Bible).

33. Da ki million ki khlad na kane ka pyrthei khlem ka ktien U Blei.

34. Ki baibl khyllah kin mih ha ki sngi khadduh shuwa ka jingwan arsien U Trai Jisu.

35. Ka jingmih ka Komon Baibl (common Bible) ka long ka dak kaba shai jong ka jingphaidien ka Balang.

36. Ki ktien tynrai ba shisha bad ba khuid jong ka Baibl ki la nang jah noh katba nang pynkylla bad pynbeit thymmai ia ka Baibl ha ki ktien mynta.

37. Ka ktien U Blei kan long kaba kordor ia ngi tang lada ngi ngeit bad pdiang ia ki kular jong ka.

38. Ka pyrthei kan kylla bha pat lada ki nongsynshar bad kiba donbor baroh kin pdiang ia ktien U Blei.

39. Ym don riti ne konstitution kaba khraw tam ia kino kino ki ri bad ki hima ka pyrthei lait na ka ktien U Blei.

40. Ngi dei ban ioh ia ka jingpynshai U Mynsiem Bakhuid haba ngi pule ia ka ktien U Blei.

41. Ka ktien U Blei ka kular ban pynlong ia ngi ki nongjop man ka sngi tang lada ngi ai jaka ia ka.

42. Ka Baibl ka long ka Sermon ka bym ju iap.

43. Ki jingthaw ba thymmai ki rah ia ka ktien U Blei kat shaba ki iaid.

44. Ka ktien U Blei ka dawa ba u briew un rakhe ia ki aiñ U Blei man ka sngi.

45. Ngi im ha ki sngi jong ka jingpyndep ter shi ter ia ki jingthoh bakhuid.

46. U Blei un pyndep lut khoit ia ki jingiathuhlypa baroh ba la thoh ha ka ktien jong u.

47. Ka kular kaba khraw tam ha ka ktien U Blei ia ka Balang ha ki sngi khadduh ka long ka jingwan pat U Trai Jisu.

48. Lada la thoh lut ia kiei kiei kiba U Jisu U la leh, ong ka ktien U Blei, wat ka pyrthei hi kan ym ngiam ia ki kitab ia kiba dei ban thoh.

49. Ka Baibl ka long ka kitab kaba khraw tam na ki kitab baroh jong ka pyrthei.

50. Dei tang ka ktien U Blei kaba pynshai bad batai ia ka jingim ka ban sa wan ka jong u briew.

51. Ka Baibl ka long tang 'ma ka kaba iathuh ia ka jingbishar ba khadduh.

52. Ka Baibl ka long u jingkdew baje ia ki jingjia kiba jia man ka sngi ha ka pyrthei.

53. Ngi dei ban ialap ia ka ktien U Blei ba kaba dei por bad bym dei por ruh.

54. Ka jingdon ka ktien U Blei ka pynlong ka ïa jingaiei ha ka pyrthei.

55. U soitan ruh u tip bha ban pule bad pyndonkam ia ka ktien U Blei.

50. Ki nongialap kiba donbor ha ka pyrthei ki long kitakiba la ktha bha ia ka ktien U Blei.

57. Ka ktien U Blei kan ym wan phai suda sha U tad haduh ba kan da pyndep ia kata kaba U sngewbha

58. Ka ktien U Blei ka long ka mana ba la bubrieh noh.

59. Ka ktien U Blei ka kham kordor ia ka ksiar, ki mawlynnai bad ki mawkordor ba lah ban shem ha ka pyrthei baroh kawei.

60. Ka ktien U Blei ka long ka skul bah ia ka jingim kiba ngeit.

61. Ka jingpule ia ka ktien U Blei kam don dor ei ei ruh em lada ngi shu pule ia ka khlem da ia iaid ryngkat bad ka jingduwai.

62. Ka ktien U Blei ka long ka Syiem (Queen) jong ki jaid jingstad (sciences) baroh.

63. Ka ktien U Blei ka long ka waitlam u mynsiem ha ka jingialeh thma ba kynja mynsiem jong ngi.

64. Ka ktien U Blei ka la long lypa ka nongbishar ia ngi shuwa ba ngin paw ha khmat ka khet bishar ha ka Sngi bishar ba khadduh,

65. Ki briew kiba pule ia ka ktien U Blei kin ym kyrduh lano lano ruh.

66. Ka Baibl ka long ka atiar jingialeh bad ka atiar jingiada jong ka balang.

67. Ka kitab bakhuid ka long u shabi ia ka plan ba la buhrieh ka jong U Blei.

68. Ka ktien U Blei ka don ka bor ban pynkha arsien ia ngi.

69. Ka jingpynkhuid ka ktien U Blei ka long kum ka jingsait ka um.

LYNNONG 6

Ki jingtynjuh ia u Khristan

Ka jingim khristan jong ngi ha kane ka pyrthei ka long kaba dap tang da ki jingtynjuh. U Blei U la buh khnang ia ki jingtynjuh ba ki dei ban wan jia ha ka jingim jong u khristan. Ki bym long khristan kim ju sngewthuh satia ba ki jingtynjuh ki long ki jingbuh beit bad ki jingleh jong ki shynrinhti U Blei. Kiba bun napdeng jong ki ki shu sngew ba lada ka jingim jong ki ka iakynduh ia ki jingtynjuh ka long namar ka nusib kaba sniew. Dei tang ynda haba ki la mad ia ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid ba kin sa shemphang bad sngewthuh ba ki jingtynjuh kiba wan hap ha ka jingim jong ki ki long ki jingleh jong U Blei uba la thaw ia ki ha ka dur ka jong u hi.

Ha ka ktien U Blei ngin shem ba la thoh ia **kiba bun rukom ki jingtynjuh** kiba wan hap ha ka jingim jong u khristan. Ki lah ban long **ki jingpynshoi u soitan** kiba U Blei U buh ban tynjuh ia ngi. Kum ka nuksa, ka la long ka **jingtynjuh U Blei ia u Dabid** mynba u hap ha ba pop klim. Kumjuh ruh ka la long ia u **Job** mynba ki paralok jong u laingut ki la leit ban pynshoi ia u da kumne bad da kumtai khnang ba u Job un wai noh ka jingshaniah ha U Blei Uba la tynjuh ia U da ki jingtynjuh ba meh ding.

Kiwei pat ki rukom; Jingtynjuh U Blei ia u khristan ki long kum ka **Jingpang. Jingshitom, ka Jingjynjar bad Jingpisa mynsiem ; ki Jingialeh thma ba kynja mynsiem ki bym ai thiah ai dem ia u khristan ; ka jingduh noh ia kiba haiing ha sem bad kiba ieit ba thoin jong ngi ; ka jingduh jingsep ha ka kamai kajih, ka ioh ka kot ; ka jingduh jingduk jingthngan bad jingkyrduh kait ; ka jingduh noh ia ka burom ; ka jingduh noh ia ka jingsuk ha ka jingim bad ka kordit ka shipa ; ka jingsah mawei, ka jingsngew-raitong bad ka jinglong khunswet ; ka jingduh jingkyr-men kaba pynpangnud ia ka mynsiem bad kaba pynjaw-ummat.**

Nalor kitei ki jingtynjuh **kiba nga' la kdew haneng**, don sa kiwei pat ki rukom jingtynjuh U Blei ia u khristan. Kita ki long ki jingtynjuh kiba U Blei U tynjuh ha kawei pat ka rukom khnang **ban tynjuh ia ka jingngeit' jong ngi** la ka long da shisha kaba neh bad kaba skhem. Ka nuksa jingtynjuh ba ngi shem na ka ktien U Blei ki long **u shiah ha ka doh jong u Apostol Paul** ia kaba u Paul u la kyrpad laisien na u Trai ba Un pynkynriah noh ia u na ka doh jong u. Kawei pat ka nuksa jong katei ka rukom jingtynjuh U Blei ka long **ka jingtynjuh U Blei ia ki lai ngut ki Samla riewblei : U Shedrak, u Meshak bad u Abednego,** mynba u Nebukhadnesar Syiem jong ka hima Babilon u la bret ia ki baroh laingut sha ka lawarding ba la thang rhem bha haba kim shym la kohnguh satia ban dem bad mane ia ka dur blei ksiar ba la pynieng ha ka Pyntha Dura. La la bret ia ki sha ka lawarding, pynban kim shym la ing namar U Blei U Trai jong ki u la don ryngkat bad ki.

La thoh ha ka ktien U Blei ba ki jingtynjuh ki dei ban wan jia ha ka jingim jong U Khristan. Baroh na ngi ngin ym lah lait ban iakynduh ia ki Hynrei kaba sngewphylla pat ban tip ka long ba don napdeng jong ngi ki khristan ki bym pat ju la iakynduh wat tang shisien ruh ha ka jingim jong ki. Kane baroh ka hap hapoh ka jingstad ka jong U Blei bad ym don na ngi kiba lah ban shemphang bad sngewthuh ia kane namar ka long kaba la buhrieh ka jong u hi.

Napdeng ki briew baroh kiba la ia kynduh ia ki jingtynjuh, dei **U Jisu Khrist U khun U Blei** bad U Nongpynim jong ngi uba la **iakynduh ia ki jingtynjuh kiba khraw** kat haduh ban **shah ia ka jingiap halor ka diengphna na ka bynta jong phi bad jong nga**. U Jisu Khrist U la jop ia ki jingtynjuh baroh kiba u la iakynduh namar ba u la shaniah ha ka bor bad ka jingiarap U Blei. Dei namar kata ka daw ba ha ka por ba u sneng ia ki Apostol ba kin ym long kiba sngewkhraw u la kren ha ki ia kine ki ktien:—

"Phi long kita te kiba la iaisah lem bad nga ha ki jingtynjuh jong nga" (Louk 22 : 28).

Shaphang kumno pat ba ngin jop ia ki jingtynjuh bad ki jingpynshoi baroh. U Jisu Khrist U la hikai ia ngi ban wan sha u barabor bad ban pan tang na U ha ki jingduwai ba jur ia ka jingiarap kaba lah ban iarap ia ngi. Ka Ktien U Blei ka pyntip ha ngi ia kane ka jingshisha kaba khraw :—

"Namar ha kaba ma u hi u la shah haba la pynshoi ia u, u lah keiñ ban iarap ia kita ia kiba la pynshoi" (*Heb 2 : 18*).

La ki jingtynjuh ki don bun rukom kumba nga la jer kyrteng, hynrei, don **ar jaid ki jingtynjuh kiba u khristan u ju ia kynduh ha ka jingim jong u. Kawei ka long ka jaid jingtynjuh kaba u khristan u thaw bad u pynlong hi da lade.** Ka long ka jaid jingtynjuh kaba mih na ka jinglehpop. Ia kane ka jaid jingtynjuh ngim lah ban ong ba ka wan na U Blei. Ka long ka jaid jingtynjuh kaba mih na ka jingleh khlem akor jong u hi, kaba u khot bad pan kwah hi da lade. Kaba kum kane ka jaid jingtynjuh bunsien ka wallam jingjynjar bad jingkordit sat ha lade hi bad ka khot ruh ia ka jingbitar U Blei.

Kawei pat ka jaid jingtynjuh kaba u khristan u ju iakynduh ha ka jingim jong u ha kane ka pyrthei ka long ka jaid jingtynjuh **kaba wan na U Blei na jrong. Ka long ka jaid jingtynjuh kaba U Blei U ai da lade hi, da la ka mon sngewbha jong u hi** ha ki nongbud jong u Ia kane ka jaid lingtynjuh ngi iohi ha ka jingim u Job u briew jong U Blei ia uba U Blei U la jied mon sngewbha ban tynjuh ia u da ki jingtynjuh ba meh ding kawei hadien kawei pat. La u Job u la duh noh ia ka spah jong u bad ia ki khun baieit jong u; la u tohjaw bajur u la shoh ia ka met tlot jong u, pynban u shu nang iai ong :—*"La u pyniap ruh ia nga, pynban ngan ap ia u"* (*Job 13 :15*). Ka jingim u Job ka long ka nuksa jong ka jingim khristan ba la tynjuh bad kumno ka hikai ia ngi ba ngi dei ban long ki jong U Trai naduh ba sdang haduh ba kut wat haba ki 'eriong bad ki 'erlangthari ba jur katno katno ruh ki wan ban shoh ia ka jingim jong ngi.

Ki jingtynjuh U Blei ia u khristan ki long ki dieng-sympat ieit U Blei ban sneng ia u khristan khnang ba un ioh long u khun bajanai jong u ha ka jingngeit bad jingim. Ki jingtynjuh U Blei ia u khristan ki long barabor kiba phylla bad ym don thylliej briew ba lah ban batai ia ka bor jong ka jingieit U Blei ia u khristan lada u kloi ban pyndem ha ka mon bakhuid U Blei.

Ha ka ktien U Blei ngin shem ia ki jingshisha bakhraw kiba iadei bad ki jingtynjuh U Blei ia u khristan ia kiba ngan pyrshang ban buh kumne :—

(1) **Ki jingtynjuh U Blei ki wan bad ki jia tang ha kito kiba U ieit eh.**

U Blei u ieit kumjuh ia baroh. Namar ba u long u bym ju ñiew shiliang khmat, ka jingieit jong u ka long katjuh bad kumjuh ia baroh. Ym lah ban thow ia ka jingieit U Blei katno ka khraw bad katno ka iar. Bunsien kum ki briew ngi ithuh ia ka jingieit U Blei tang haba ngi shembha shem miat, ngi ioh ngi kot, ngi roi ngi man, ngi pahuh ngi pahai, ngi koit ngi khiah bad ngi dap ngi biang. Ha ki por kiba kum kita ngi la ju ñiew ruh ia ki jingkyrkhu U Blei ba ki wan ha ka jingim jong ngi. Hynrei ngim dei'pat ban klet ia ka jingshisha jkaba khraw ba ka jingieit U Blei ia ngi ka paw khamtam ha ki jingtynjuh kiba U Blei U ieit eh ba u sneng bad u sympat da ki jingtynjuh jong u. Ki long kiba la kyrpang ki jong U Trai, kiba la jied jong u, kiba u ieit eh thoiñ thoiñ, kiba u kwah ban pynlong ki Paila kor jong u ha ka hima ki bneng. Ka ktien U Blei ka kren ia kane :—

"Kat ia kiba nga ieit, nga sneng bad nga sympat" (Jingpyn 3 : 19).

"Ko khun, wat ñiew beiñ ia ka jingsneng sympat U Trai ; lymne wat sngew satia ia ka jingsnsng jong u ; naba ia uba U Trai u ieit u sneng ; kumba u kpa ruh ia u khun uba u ieit" (Prob 3 : 11, 12).

(2) **Ki jingtynjuh U Blei 'ki pynbna ia ka hok jong u.** U Blei u long uba hok. Um ju tynjuh ia ngi khlem daw. Ia kane ka daw la buhrieh tang ha ka jingtip jong u hi. U Blei namar ba u long uba hok u tynjuh ruh ia ngi ha ka hok bad da ka hok jong u. Namarkata ngim dei da lei lei ban khñium ia u haba u tynjuh ia ngi. U Blei u leh ia kiei kiei da ka jingtip bad ka jingstad. Un ym bakla ruh na kata ka jingstad kaba long ka hoh ka jong U hi. Shaphang kane ka jingshisha la thoh ha ka ktien U Blei kumne :—

"*Naba um pynshitom sngewbha, lymne pynsngewsih ia u khun bynriew. Ban tylliat hapoh ka kjat ia ki koidi ka khyndew, ban pynkylla ia ka hok u briew ha khmat u Bahakhlieh tam, ban pynbakla ia u briew ha la ka kam U Trai um sngewbha*" (*Jingrwai sngewsynei 3 : 33-36*).

"U long da la ka jingstad,
Um lah Un bakla, em ;
Ka jingaiei bad jingieit,
Ban bha kin iatrei lem !"

(3) **Ki jingkhuslai jong ngi kim lah ban pynjem ia ki jingtynjuh U Blei.** Ki jingtynjuh U Blei ia u khristan kim long da lei lei ia ka ban pynsniew hynrei barabor ia ka ban pynbha. Namarkata kam long kaba dei ia ngi ban pynkhuslai lane ban ym thiah ban ym dem haba ki jingtynjuh ki wan lynsher halor ka jingim jong ngi. U Blei U pynlaid ia kiei kiei baroh na ka bynta ka jingbha' jong ngi hi. U Paul u Apostol ba rangbah duh jong U Trai Jisu u la phla ia kane.

"*Bad ngi iatip ruh ba kiei kiei baroh ki iatrei lem ia ka ban pynbha ia kita kiba ieit ia U Blei, ia kita keiñ ia kiba la khot katba kum ka jingthmu jong u*" (*Rom 8 : 28*).

Ngi kynmaw ruh ba U Trai jong ngi U Jisu Khrist u la sneng ia ngi ba ngim dei ba pynkhuslai ia lade na ka bynta ki jinglehhok ki jong U Blei halor jong ngi haba u ong : "*Uno te na phi, haba u da khuslai ruh, uba lah ban-*

pyntam shipruh ia la ka rynïeng?" (*Math 6 : 27*). Kaba bha tam ia ngi kum kiba ngeit ka long ba ngin pdiang barabor da kaba sngewbha bad da kaba kmen ia ki jing tynjuh ki jong U Blei. Na ka liang jong ngi kam don jingmyntoi ban khñium ia ki jingleh kiba donbor uba leh ia kiei kiei baroh da ka jingieit jong u. Ka ktien U Blei ka hikai ia ngi ba ngim dei ban khñium ia U Blei bad ka jingleh jong u.

"*Suk uta u briew ia uba U Blei u sneng : namar kata wat ñiew beiñ ma me ia ka jingsneng ka jong u Badonbor baroh. Naba u pynmong ma u, bad u spaiñ ma u ; u pynmynsaw ma u, bad ki kti jong u ki pynkhiah*" (*Job 5 : 17-18*).

"*Namar balei ba u briew uba im u khñium, u briew keiñ namar ka jingpynshitom ki pop jong u?*" (*Jingrwai sngewsynei 3 : 39*).

(4) **Ka long kaba dei ba ngin wad ia U Trai haba ki jingtynjuh ki wan hap halor jong ngi.**

U Blei haba u tynjuh ia ngi u tynjuh ym ia ka ban pynsniew hynrei ia ka ban pynbha U Blei um ju mut sniew mynno mynno ruh haba u tynjuh ia ngi. Namar kata ngi dei ban tip barabor ia ka mon bakhuid jong u ha ka jingim jong ngi. Kumta ha ka jaka ba ngin pynksan ialade ne ban khñium ia U Blei ba u leh bymdei, ka long pynban kaba donkam ia ngi ban it ialade, ban pynbeit ia la ki lynti iaid bad ban iasuk bad U Blei ha ki jingduwai bajur. Shaphang kane, ka ktien U Blei ka kyntu ia ngi baroh :—

"*To ngin ïit ngin tynjuh ia la ki lynti, bad ngin phai pat sha U Trai*" (*Jingrwai sngewsynei 3 : 40*).

(5) **Ki jingtynjuh U Blei ia u khristan ki long ka Skul Bah ban tip ia ki jinghikai ba thiang bad ba kordor ki jong U Trai shaphang ka mon Bakhuid jong U.**

Don shibun ki jinghikai kiba U Blei U hikai ia u khristan ba un tip ia ka mon Bakhuid jong U. Kum ka nuksa

U ju hikai ia ngi lyngba ki Orakl Bakhuid, ki jingithuhpaw, ki jingphohsniew mynmiet, ki jingiohi rngai bad ki jingpynpaw ba bunjaid. Hynrei ka jingtynjuh kaba U Blei U ai ia u khristan ka long kawei pat ka jinghikai kaba kham khraw bad kham phylla. Ka long ka jinghikai bathlang bad ba kordor na kaba ngin nang ban tip ia ki jingmaian jong ka jingim khristan ba janai kaba pyndem ha ka mon Bakhuid jong U bad kaba pdiang hun hakhmat jong U. Ki jingtynjuh U Blei ia u khristan ki long ki skul bah (University) ban tip ia ka Mon Bakhuid jong U ha ka jingim jong ngi kaba man la ka sngi. Bad ym don jinghikai kaba kham khraw lait na kane namar ba ka pynnang bad pynstad ia ngi shaphang kiei kiei kiba maian ki jong U Blei na ka bynta jong ngi. U nongrwai Salm u phla ba u la ioh ia ka kular na U Blei Uba la tynjuh ia u.

"Ngan pynnang ia me bad ngan hikai ia me ha ka lynti kaba men leit : ngan sneng ia me da kaba khmih la ka khmat ha me" (*Salm 32 : 8*).

"Kaba bha ia nga ba la pynshitom ia nga : ba ngan dup nang ia ki aiñ jong Me" (*Salm 119 : 71*).

(6) Ki jingtynjuh U Blei ia u khristan ki long ka shlem bah ban saiñdur bad pynmih dur ia ka jingim khristan ba janai.

Kumba ka shlem saiñ nar ka lah ban pynlong janai ha ka ding ia ka ksiar haba la phrang ia ka, kumta rah ka long ka jingim khristan ba la phrang ha ka lawarding jong ki jingtynjuh. U Jisu Khrist U pyniasyrlem ia ka jingim khristan ba la tynjuh bad ka ksiar ba la phrang ha ka ding. Ngi kynmaw ba ha ka Kitab Jingpynpaw, U la tyrwa buit ha ka balang Laodikaia kumne. *"Nga pyni buit ha pha ba phan thied na Nga ia ka ksiar ba la phrang ha ka ding, ba phan da ioh man spah"* (*Jingpyn 3 : 18*).

U Blei U saiñdur barabor ia ka jingim khristan ha ka lawarding jong ki jingtynjuh. U Blei namar ba U long

Uba dap da ka jingieit Um ju pynphai noh suda ia kito baroh kiba ieit ia U, hynrei U pynphai ruh bad ka nong kaba khraw, kaba U ai ha kito baroh ba la shah tynjuh.

U Job u pynbna ba ka jingtynjuh U Blei ia u ka long kaba myntoi haba u ong : *"Hynrei U ithuh ia ka lynti ba nga iaid : ynda U la tynjuh ia nga, ngan mih noh kum ka ksiar" (Job 23 : 10).*

U Apostol Petros pat u iathuh ia ngi ba ki jingtynjuh U Blei ia u khristan kin wallam ia ka jingiaroh, ka burom bad ka jinglong burom ha ka sngi ka jingpynpaw ia U Jisu Khrist.

"Ha kaba phi ia sngew kmen eh, la mynta khyndiat por, lada donkam. la pynsngewsih ia phi ruh ha kiba bun jaid ki jingtynjuh ; khnang ba kata kaba phrang ia ka jingngeit jong phi, kaba kham kordor ia ka ksiar kaba jot noh, la la phrang ruh ia ka da ka ding, yn ioh shem ia ka ha ka jingiaroh, bad ka burom bad ka jinglong burom, ha ka jingpynpaw U Jisu Khrist" (I Pet I : 6 : 7).

"Ba nga im ka long ba phylla,
Ha ka lawarding ba thang ;
Te kham phylla ynda tynjuh,
Mih na jynjar b'la pynphrang".

(7) Ki jingtynjuh U Blei ki pynbang bad pynthiang ia ka jingim khristan.

Ka jingim khristan kaba khlem da iakynduh ia ki jingtynjuh ka long kaba suda bad ka bym don dor ei ei ruh. U Blei haba U ai ia ki jingtynjuh ha u khristan U kwah ban pynlong ia ka jingim jong u kaba kham bang bad kham thiang. Namakata hapdeng ki jingkthang jong ki jingshahtynjuh, U wallam ruh ia ka jingbang bad jingthiang ha ki. Kumta bunsien kito ki khristan kiba iakynduh barobor ia ki jingtynjuh ba jur ki la shem pynban ka jingsngewtynnad ban im ha ki namar ba ki jingtynjuh ki

pynjan ia ki sha U Blei. Dei namarkata ka daw ba u nongrwai shem mynsiem u rwai shaphang kane :—

'Haba nga tang shu peit,
Jingnguh ngan sei
Na la ki jingkhuslai
Bethel ngan tei ;
Ha ki jingjynjar de,
Kham jan, Ah Blei, ia Me.'

Ia ka jingbang bad jingthiang jong ka jingim khristan la buhrieh tang ha ki jingtynjuh kiba U Blei U ai ha kito kiba long ki nongbud jong U. Ba ngin tip ia ka jingbang bad jingthiang jang ka jingim khristan bashisha, ka long kaba donkam ba ngin mad ia ka jingtynjuh. Lada ngim pat ju iakynduh ia ki, nga sngew ba ka long kaba dei ba ngin duwai wat ha U Blei ba Un ai ia ki jingtynjuh ha ka jingim jong ngi.

U Dabid haba u da shem ia kita ki jingtynjuh ba ki long na U Blei, u duwai ban ioh ia ka Jingkhuid mynba u ong.

"*To ït ia nga, Ah Blei, bad to tip ia ka jingmut jong nga : to tynjuh ia nga, bad to tip ia ki jingmut jong nga : bad to khmih la ka don ha nga ka lynti bymman, bad to ialam ia nga ha ka lynti bymjukut*" (*Salm 139 : 23, 24*).

(8) **Dei tang kito kiba la iakynduh ia ki jingtynjuh bad ieng skhem halor jong ki kiba lah ban iathuh ia ka khubor jong ka jingim khristan ba la pynphrang.**

Kawei na ki jingtlot kaba don borabor ha ka jingim jong ngi ki briew ka long ba ia kaba ngim ju tip ngi ong ba ngi la tip. Kane ka long barobor ka jingbakla kaba shait don ha ngi kum ki briew kiba tlot. Hynrei shaphang kane ka jaid jingim ba la pynphrang, **dei tang kito kiba la mad da lade hi kiba dei hok bad kiba lah ruh ban iathuh ha kiwei pat ia ka khubor bathiang jong ka jingim ba la tynjuh. U Blei U aibor bad u pynkup bor tang kum ha kiba kum**.

kita ki briew ba ki long kiba bit bad dei hok ban iathuh bad pynbna ia ka khubor jong ka jingim ba la tynjuh.

"Kumno ha ki b'la shem ? Daei ?
Ban ong ym don thylliej ;
Jingieit U Jisu dei kaei,
Ki tip tang ki b'la ieit".

(9) **Ryngkat bad ki jingtynjuh U Blei U ai ka bor ban iaishah.**

U Blei haba U tynjuh ia ngi ki khristan da ki jingtynjuh, Um ju tynjuh ia ngi kat haduh ba ngin ym lah shah. Hangne U Blei U pynpaw ialade ba U long *"Uba ai ei, bad Uba dap da ka jingsngewsynei ; Uba tud ia ka jingbitar, bad Uba khraw ka jingisynei"* (*Salm 145 : 8*).

U Blei Um ju long satia Uba sniew. Namar ba ngi long tang ki briew, U tip ia ka jingtlot jong ngi. U tip ba ngi long tang ka khyndew. Kumta haba U tynjuh ia ngi U ai ruh ryngkat bad ka bor ba ngi lah ban iaishah. Kum ki briew kiba tlot ka long kaba eh shisha ba ngin ioh ia ka mynsiem bad ka bor iaishah, Hynrei ngi lah ban ioh ia kane tang da ka jingduwai. Ka bor ban iaishah ka long ka bor ka jong U Blei hi kaba U ai ha ngi. Kam dei kaba ngi don na lade hi. Lymda ngi ioh ia kane ka bor, ngin ym lah da lei lei ban ieng hapdeng ki jingtynjuh. Ka Ktien U Blei ka kren ia kane :—

"Ka jingtynjuh kam shym la ngat ha phi hynrei tang kaba u briew u lah ban shah ; hynrei U Blei U long Uba lah ban shaniah, U ban ym shah ba yn tynjuh ia phi tam ia kata ia kaba phi lah, hynrei ryngkat bad kata ka jingtynjuh Un thaw ruh bad ia ka lad ban lait, khnang ba phi lah ban shah ia ka" (*I Kor 10 : 13*).

Ka Ktien U Blei ka kyntu shuh shuh ia ngi kumno ba ngi dei ban pynmih ia ki soh ka jingiaishah na ki jingtynjuh ba ngi la iakynduh.

"To phin ñiew ia ka ka jingkmen suda, ko parabangeit' jong nga, haba phi hap ha ki jingtynjuh ba bun jaid; haba phi tip bata kaba phrang ia ka jingngeit jong phi ka pynlong ia ka jingiaishah. Hynrei kane ka jingiaishah to ai kan ioh ia la ka jingtrei bajanai, ba phin ioh long kiba janai bad kiba tylli biang, ki bym duna ha kaei kaei ruh" (Jak 1 : 2-4).

(10) **Ryngkat bad ki jingtynjuh, U Blei U thaw ruh bad ka lad ba ngin ioh lait.**

Ki jingtynjuh ki jong U Blei ia u khristan ki don ar jaid. Kawei ka long kaba rit bad kawei pat ka long kaba khraw. U Blei haba U tynjuh ia ngi Um ju tynjuh ia ngi kat haduh ba ngin da iap noh. U tip ia ka bor briew kaba don ha ngi. U sngewthuh ba ngim lah ban shan slem ha khmat ki jingtynjuh ba meh dang jong U. Un ym bat slem slem ruh ia ngi ha ki jingtynjuh, hynrei U plie bad U thaw pat ia ka lad ba ngin ioh lait. **Ka long ka lad jingaiei jong U.** Ynda haba U la dep tynjuh slem slem ia ngi, U sa plie pat ia ka lad ba ngin ioh lait.

"Ym junom Un bat sngewsih,
U kham hun ban isnei".

Hangne ngi iohi ia ka jingbha kaba palat kaba don ha U Blei jong ngi. U Apostol Paul u phla ia kane : *"Hynrei U Blei U long Uba lah ban shaniah, U ban ym shah ba yn tynjuh ia phi tam ia kata ia kaba phi lah, hynrei ryngkat bad kaba ka jingtynjuh Un thaw ruh bad ia ka lad ban lait' (I Kor 10 : 13).*

(11) **Ka Bainong kaba khraw hadien ki jingtynjuh.**

Ha lyndet jong ki jingtynjuh, U Blei U la pynkhreh ruh ia ka bainong kaba khraw katta katta kaba ngim lah ban ioh ne thied ha kane ka pyrthei. Ka long ka bainong kaba u la kular ban ai ha kito ki nongjop kiba la jop ia ki jingtynjuh. Kata ka bainong ka long **"Ka Pansngiat ka jingim"**, ka bainong ka bymsep shuh, kaba neh sha ki bymjukut.

Don shibun bah na kiba la ngeit ha kane ka pyrthei ki bym shym la lah ban ieng skhem hapdeng ka jingtynjuh, ki la kyllon noh. Ka daw jong ka jingkyllon jong ki ka long namar ba kim shym la phai sha U Blei. Ki la shaniah ha la ka bor bad ki la klet ban aiti ialade ha ki jingduwai kiba jur bad ki ummat. Kim shym la pynlong jingbam ialade mynstep bad mynmiet da ki ummat. Ki la kyllon noh bad ka jingkyllon jong ki ka la long kaba khraw. Ki la hap pat ha ki pop ka jingphaidien. Ki la klet ia U Blei uba la pynkhreh ruh ia ka jaka pynshitom kaba bymjukut kaba long **ka dujok ding ba shyrkhei ha kaba u ksaiñ um ju iap bad ka ding kam ju lip** Hynrei ia kito pat kiba la lah ban ieng skhem haduh ki ba kut. u la pynkhreh ia ka pansngiat ka jingim. Ha ka ktien U Blei ngin shem shibun ki pansngiat kiba pher ba pher kiba U Trai Jisu un pynphong ha ki nongbud jong u ha ka sngi bishar. Kita ki jong ka **Pansngiat ka hok, ka Pansngiat ka jinglehburom bad ka Pansngiat ka burom,** Hynrei **ka Pansngiat ka jingim ka long ka Pansngiat** kaba U Blei U la pynkhreh tang na ka bynta kito ki nongbud jong u kiba la jop noh ia ki jingtynjuh da ka bor jingduwai bad mynsiem iaishah kaba U Blei U ai ha ki, Shaphang kane ka jingkular ka ktien U Blei ka la iathuh :—

"Suk uta u briew uba iaishah ia ka jingtynjuh ; naba haba la tynjuh ia u, un iohdiang ia kata ka Pansngiat ka jingim, ia kaba U Trai U la kular ha kita kiba ieit ia U" (Jak'I : 12).

(12) **Ki Jingtynjuh Bakhraw ia u Khristan ha ki la kiba khadduh.**

Nalor ki jingtynjuh kiba man la ka sngi kiba U Blei U ai ha ka jingim u khristan, don sa kawei pat **ka jaid jingtynjuh kaba shyrkhei tam** na ki jingtynjuh kaba u khristan un iakynduh ha ki ia kiba khadduh. Kata ka jingtynjuh kaba shyrkhei tam ka long **ki sngi jingjynjar lane ka kordit bah** ia kaba ka ktien U Blei ka la iathuhlypa ba kan jia ha ki sngi kiba khadduh shuwa ba U Trai Jisu un wan pat ha kaba arsien sha kane ka pyrthei. U Trai Jisu

U la kren da lade hi mynba u dang im shaphang ka jingwan kita ki sngi khadduh kiba long ki sngi jingtynjuh kiba khraw tam ia u khristan.

"Naba hangta ka kordit bah kan long, kat kaba ym pat ju long naduh myndang long ka pyrthei haduh mynta, em, lymne kan ym long shuh ruh Te lymda pyndkut noh ia kita ki sngi, kan ym laitim kawei ka doh; hynrei na ka bynta kiba la jied, yn pyndkut noh ia kita ki sngi, (Math 24 : 21.22).

Ynda haba ki sngi jingtynjuh kiba kum kita kin poi, wat kiba la jied bad kiba kynsai tam ki jong U Trai Jisu kin kyllon. Namar kata ka ktien U Blei ka iai maham jur ia ngi kumno ba ngin long kiba pynkhreh lypa ia lade na ka bynta kita ki sngi khnang ba ngi lah ban ieng skhem haba kita ki sngi jingtynjuh ba khraw kin poi.

"To wat sheptieng ia kita kiei kiei ruh kibaphan sa shah: ha khmih, uta u soitan un sa bret ia kiba na phi ha ka ïing byndi, ba yn ioh tynjuh ia phi; te phin ioh ia ka jingshah shitom shiphew sngi. To long pha kaba iaineh skhem haduh ka jingiap bad ngan ai ha pha ia kata ka Pansngiat jong ka ïingïm" (Jingpyn 2 : 10).

"Hynrei jar u ban da iaineh ha ban da kut, uta keiñ u ban lait im" (Mk 13 : 13).

"Naba kumta uta uba mut ba u ïeng, to un sumar ioh un kyllon" (I Kor 10 : 12).

13. Ka jingtynjuh jong ka Sngi Jingbishar Ba Khadduh.

Ha kaba wai noh, ka don sa kawei pat ka jaid jingtynjuh kaba khadduh eh kaba long iawai artat. Kata ka long ka sngi jingbishar kaba khadduh. Ha kane ka sngi yn tynjuh ia u khristan uba shisha bad ia u khristan u bym shisha. Ka long ka sngi ha kaba U Blei Un kynther noh ia kiei kiei ki bym hok, ki bymkhuid bad ki bymriewblei.

Ka long ka sngi ha kaba U Blei Un pyniakhlad ia ki langbrot na ki blang, ia ki khristan kiba shisha na ki khristan kyrteng bad ki khristan shu phla. U nongrwai shem mynsiem u phla ba katei ka sngi ka long ka sngi ba khraw bad ba itieng ka jong U Trai. Ka long ka por ka jong u hi ha kaba un pynkhuid noh ia kiei kiei baroh :—

"Por pynkhuid, ka sngi ban kynther,
Toi nga ieng ruh khlem da khih."

Ngin ioh lait ha katei ka sngi kum ki nongjop tang lada ngi pdiang ia U Jisu Khrist naduh mynta ha ki dohnud jong ngi. Lymda ngi don U Jisu Khrist ha ka dohnud jongngi, yn shem ia ngi baroh kiba la rem ha khmat kata ka sngi kaba khraw bad ba itieng jong U Trai. Katba ki sngi ki snem ki nangiaid stet ha ka jingim jong ngi, katei ka sngi khadduh ruh ka nang kyrhuh jam na jngai da ka bor ka jingwan ba khraw bad ba itieng jong ka :—

"Kan wan ka sngi ban tynjuh,
Sa khyndiat ia u briew,
Ha uno don ka tynrai,
Bad jongno dohnud sniew ;
Ah Blei ! to ai ban sngewthuh.
Ka bor mynsiem jong Me.
Ban pynlong hapoh jong nga
Ka tynrai ba iaineh."

———

LYNNONG 7

Ki Sakhi ia ka Jingmih pat U Trai Jisu

Ka jingmih pat U Trai Jisu na ka jingtep ka long kawei na ki jinghikai niam shong tynrai jong ka balang khristan. Dei ha kane ka jinghikai niam shong tynrai ba la pynshong nongrim ia ka jingngeit khristan jong ngi. Ka ktien U Blei ka ong : *"Te lada ia U Khrist ym shym* la

pynmih pat, ka jingngeit jong phi ka long kaba thala ; phi dang sah ha ki pop jong phi" (*I Kor I5 : 17*).

Ka jingmih pat U Jisu Khrist na kiba iap ka pynshisha ba u long U Khun U Blei Uba donbor ban pynim ia ngi na ka pop bad ka jingiap **Ia ka bor jong ka jingpynim U Jisu Khrist, la buhrieh** tang ha kane Kata ka long ba U **la mih pat na ki baiap.** Lada U Jisu Khrist Unshu la iap beit tang ha ka diengphna bad khlem da mih pat, ka jing-ngeit jong ngi ki khristan ha ka bor ka jingpynim jong U ka long kaba thala Hynrei U Blei U la phah khnang ia U sha kane ka pyrthei ban iap halor ka diengphna na ka bynta ki pop jong ngi bad U la pynmih pat ia U ha ka Sngi kaba lai Ka jingmihpat U Jisu Khrist ha ka sngi kaba lai ka iathuh ia ngi ba ka jingieit U Blei ia ngi ki briew kiba pop ka long ym tang **ban pyllait ia ngi na ka jingteh mraw ka pop hynrei kham tam ban pyllait noh ia ngi na ka jingiap kaba long ka nongshun kaba khadduh eh** jong u briew.

Ka ktien U Blci ka iathuh ia ngi ba ka jingiap ka long ka bainong jingpynshitom U Blei na ka bynta ka pop kaba u la leh. Shuwa ba u briew un hap noh ha ka pop, u la ju im junom ha ka jingsuk bad jingkmen. Kaba kum kata ka la jia ha Kper Eden hyndai mynba ka hok ka dang synshar. Ha ka jingshisha ka Kper Eden hyndai ka la long ka bneng ha pyrthei. Hynrei da ka jinghap noh jong u Adam bad ka Im ha ka pop, ka pop ka la hiar sha ka pyrthei bad ka jingiap ka la wan ha u briew. Kumta ka ktien U Blei ka ong : "*Namar ka bainong ka pop ka long ka jingiap*" (*Rom 6 : 23*).

"*Naba kumta keiñ, kat, kumba da uwei u briew ka pop ka la bsut sha ka pyrthei, bad da kata ka pop ka jingiap ; bad kumta kata ka jingiap ka la wan hap ha ki bynriew baroh phar, namar baroh ki la leh pop*" (*Rom 5 : 12*).

Hynrei ka jingmihpat U Jisu Khrist na ka jingtep ka la law bad weng noh ia kata ka jingdum kaba la kah ia ka jingim u briew. Mynshuwa eh shuwa ba U Jisu Khrist Un

wan sha kane ka pyrthei, ka jingim u briew ka la long kaba dum suda. U la long khlem ka jingkyrmen. Ngi kynmaw na ka ktien U Blei ba U Job haba U la sngewshipa than eh ialade na ka bynta ka jinglyngkot ka rta u briew u la kylli ha U Blei ha ka jingduwai jong u : *"Lada iap u briew, un im pat ne em ?"* (*Job 14 : 14*).

Ka jingmihpat U Jisu Khrist na ka jingtep ka long, kum ka jubab ia katei ka jingkylli ba u briew baroh uba ngeit ha U Jisu Khrist la U la iap, hynrei pynban Un ioh im pat. U Jisu Khrist hi U la kren shaphang ialade haba u ong-- *'Nga long kata ka jingmihpat bad kata ka jingim : uta uba ngeit ha nga, la u la iap, un ioh im'"* (*Iaan 11 : 25*)

"Kane te ka long kata ka mon jong U Kpa Uba la phah ia nga, ba baroh ia kaba U la ai ha nga, ngan ym ai ban duh noh eiei ruh na ka, hynrei ba ngan pynmihpat ia ka ha ka sngi kaba khatduh. Namar kane ka long ka mon U Kpa jong nga, ba u briew baroh ula iohi ia U Khun bad uba ngeit ha U, un ioh ka jingim bymjukut, bad ba ngan pynmih pat ia U ha ka sngi kaba khadduh. (*Ioan 6 : 39, 40*).

Ka Jingmihpat U Jisu Khrist na ka jingtep ka long ka nongrim jong ka jingialap ia ka Gospel. U Jisu Khrist shuwa ba Un kiew sha bneng U la aiti ha ka balang jong U ba kan pyndep ia ka kam kaba dang sah jong ka jingtrei jong U. Kata ka long ka jingialap ia ka Gospel kaba long ka jingpynim da ka snam kaba kordor jong U U Apostol Paul u pynkynmaw ia ngi ba ka balang ka dei ban ialap ia U Jisu Khrist ba la sahnarphna. U hi U la phla shaphang ka jingialap kaba u la ialap : *"Hynrei ngi ngi ialap ia U Khrist ba la sahnarphna "* (*I Kor 1 : 23*).

"**U Jisu Khrist ba la sahnarphna**", U ieng ruh na ka bynta "**U Jisu Khrist Uba la mihpat**". Namar ba U la mihpat, U la ioh ia ka kyrteng '**Trai**'. **U Jisu Khrist U long 'Trai' Uba donbor halor ka jingtep bad ka jingiap.** U long tang ma U U Trai Uba lah ruh ban pynioh ha ngi

baroh ia ka jingim bymjukut. Ka ktien U Blei ka iathuh ia kane :—

"Namar ia kane khnang U Khrist U la iap noh ruh, bad U la im pat, ba Un ioh long U Trai halor kiba iap bad kiba im ruh" (*Rom 14 : 9*).

Ka balang ka don ka kamram kaba khraw ban ialap ia U Jisu Khrist sha ka pyrthei baroh. Shaphang ka rukom jingialap ia U Jisu Khrist, ka ktien U Blei ka hikai ia ngi ba ngim dei ban klet da lei lei ban kren shaphang U Jisu Khrist ba la mih pat. U Apostol Paul u ong : *Lada ia U Khrist ym shym la pynmih pat te kumta ka jingialap jong ngi ka long kaba lehnohei, bad ka jingngeit jong phi ruh kaba lehnohei"* (*I Kor 15 : 14*).

Katba ka jingialap ia ka Gospel ka nang iaid shaphrang, kumta ruh ka la ju don ka jingpyrshang jong kiba bun ki jaid niam ban kawang ktieh ia ka jingngeit khristan shaphang ka jingmih pat U Jisu Khrist Haduh mynta ki musulman ki dang pynrem jur ia ka jingmih pat U Jisu Khrist. Ki musulman ki pynphriang khubor thok ba ka jingiap U Jisu Khrist kam shym la jia satia halor ka dieng-phna hynrei ba U la lait im bad phet iap shano shano ryngkat bad ki jingmynsaw bajur bad hadien ba U la dap 120 snem ka rta. U sa khlad noh na kane ka pyrthei. Ka long ruh kumjuh bad ki Jiw. Ki Jiw haduh mynta kim ngeit satia ia ka jingmih pat U Jisu Khrist. Kumba la thoh ha ka ktien U Blei. ki dang pynphriang hi ia ka jingbna ba ki synran U Jisu Khrist ki la wan tuh noh mynmiet ia ka met jong U na ka jingtep katba ki shipai kiba ap ia ka jingtep ki dang iohthiah.

La ki la don ki jingpyrshang da kiba bun ki jaid niam ban pynkhyllem ia ka jingngeit khristan shaphang ka jingmih pat U Jisu Khrist, pynban kiba bun bah ki briew na kawei ka pateng sha kawei ka pateng ha kylleng satlak ka pyrthei ki la nang pdiang ia U Jisu Khrist kum Nongpynim jong ki. Haduh mynta kim shym la lah ban pynkhyndiat ia ki nongbud U Jisu Khrist hapdeng ka jingpynshitom beiñ ia ki khristan kaba jia man ki por bad

man ki jaka khamtam ha ki ri Kommunist mynta kumba ngi tip baroh.

Kn jingmihpat U Jisu Khrist ka la jia hapdeng ki sakhi kiba skhem U Jisu Khrist Um shym la mih pat hi khlem ki 'sakbi. Ngi pule na ka ktien U Blei ba ki la don ki sakhi kiba shai, kiba skhem bad kiba thikna ia ka jingmih pat U Trai Jisu na ka jingtep. Ha ka ktien U Blei, ka don kawei ka kyntien ia kaba la kren da ki arngut ki angel ha ki kynthei kiba la wan ban jngoh ia ka jingtep U Jisu Khrist ha ka step jong ka sngi nyngkong ka taiew. Kata ka kyntien ba la kren da ki ka long "*Um don hangne, hynrei U la mihpat*" (*Lk 24 : 6*). Ka long ka ktien kaba shai bad kaba batai hi da lade ia ka jingshisha jong ka. Halor jone kane ka kyntien kaba shai, **la don 5 tylli ki sakhi kiba iathuh ia ngi ba U Jisu Khrist U la mih pat na kiba iap.** Ki long ki sakhi kiba paw tyngkreiñ bad ki bym lah ia ka ban pyndam noh bad pynkylla lano lano ruh. Ki long ki jingshisha jong ki jingshisha ia kiba yn iai kren, yn iai iathuh bad yn iai pynbna katba ka balang ka dang sah ha kane ka pyrthei Ki long ki sakhi ia kiba ngi dei ban iathuh bad ialap ha kiwei pat ba U Trai Jisu U la mih pat da shisha kum u nongjop ia ka jingtep bad un pynmih pat pat ruh ia ngi ha ka sngi khadduh lada 'ngi ngeit bad pdiang noh ia U mynta ha ki dohnud jong ngi.

Kat kum ka Kitab Bakhuid U Blei, **don san tylli kiei kiei kiba sakhi ia ka jingmih pat U Jisu Khrist Trai jong ngi** ia kiba nga la buh bad batai kumne harum :—

(1) U Maw ba la pyntyllun noh :—Ha ka por ba tep ia U Jisu Khrist, ki rangbah lyngdoh bad ki Pharisi ki la ialum lang ha u Pilat bad ki la kyrpad ia u ba un pynskhem ia ka jingtep ioh ba ki synran U Jisu kin wan tuh noh ia ka met jong U myamiet. Hadien ba u Pilat u la mynjur, u la phah pynskhem ia ka jingtep da kaba phah khang da u maw uba heh bad la buh ruh ia ki nongap. Hynrei ha ka sngi nyngkong jong ka taiew, ha ka por ba U Jisu U la mih pat, la khih u jumai uba jur, bad u Angel U Trai u la mih paw ha kata ka por bad u la pyntyllun noh ia uta u mawkhang.

U maw ba la pyntyllun noh u long kum ka sakhi ia ka jingthoh—"*Um don hangne, hynrei u la mih pat*". Ka jingiap ka long borabor kum u Maw uba khang bad set khop ia ka jingkyrmen u briew. Hynrei U Jisu U wan ban iathuh ia ngi ki briew ba hadien ka jingiap ka don ka jingmih pat. U wan ban iathuh ia u khun bynriew ba ka jingiap kam long satia ka jingkut ia ka jingim u briew. Hynrei ka don ka jingim bymjukut ba u briew u dei ban kamai ban ioh ia ka mynduh kane ka pyrthei, bad kata ka long da kaba pdiang ia U Jisu ha ka dohnud jong u. U hi U la ong : "*Naba U Blei U la ieit katta katta ia ka pyrthei katba U la aiti noh ia ia U khun ba la kha marwei, ba uei uei ruh uba ngeit ha U. un ym jot shuh hynrei un ioh ka jingim bymjukut*" (*Ioan 3 : 16*).

(2) **Ki arngut ki Angel** :—Ha ka por ba U Jisu Khrist U la mih pat na kiba iap, la iathuh ha ka Ktien U Blei ba don arngut ki Angel kiba la mihpaw ha ka jingtep. Dei kine ki arngut ki Angel kiba la iathuh ha kita ki kynthei kiba la wan jngoh ia ka jingtep, "*Um don hangne, hynrei u la mih pat*".

Ki Angel ki long borabor ki sakhi ia ki jingjia ba phylla. Ki long ki nongmih khmat jong ka bneng ban iathuh ha u khunbynriew ba U Jisu U Khun jong U Blei U la mihpat Na ka Ktien U Blei ngi kynmaw ba ha ka por ka jingkha ia U Jisu Khrist sha kane ka pyrthei, dei ki Angel kiba la mihpaw ha ki nongaplangbrot kiba iasah miet ha lum. Nangta pat ha ka por ba U Jisu U la mihpat ki angel ki la wan mihpaw ha ki kynthei. Ka long kumjuh ruh ba'ynda haba un wan pat ha kaba arsien sha kane ka pyrthei, la iathuh lypa ha ka ktien U Blei ba ki Angel ruh kin paw lem bad U Jisu ha ka jingtyngshaiñ bor bah ha ka sahit bneng. U Jisu Khrist U la iathuh lypa da lade ba un sa wan pat ha kaba arsien bad ki Angel jong U : "*Naba U Khun U briew un sa wan ha ka burom U Kpa jong U lem bad ki angel jong U*" (*Mt 16 : 27*).

(3) **Ki jaiñphong U Jisu** :—Ha ka por ba U Jisu Khrist U mihpat, Um shym mihpat ha ki jaiñphong kiba rim, hynrei U la mihpat ha ki jaiñphong kiba thymmai,

Mynba ki synran jong U arngut, u Petros bad u Ioanis ki la leit rung shapoh ka jingtep, ki la iohi ia ki jaiñ linen bani ba la buh kyrpang bad ia ka rumar ruh ba la khylliap kyrpang ha kawei ka jaka. U Jisu U la mihpat ha ki jaiñphong kiba thymmai, ki jaiñ kiba phyrnai bad kiba lieh kat ka ior. Ka jingmih pat U Jisu Khrist ka pynkynmaw ia ngi ruh ba ngi dei ban buh noh sharud ia ki jain jingtep; ba ngi dei ban law noh ia ki jaiñphong kiba rim kiba ngi ju phong borabor bad ban phong pat da ki jaiñ kiba thymmai kiba long ki jaiñ jong ka jingkha arsien. U Jisu Khrist U la ialap dalade ba ka jingkha arsien ka long kaba donkam ha ka jingim U khristan lada u kwah ban iohrung sha ka hima U Blei : *"Lymda kha ia u briew na ka um bad na U Mynsiem, um lah ban leit shapoh ka hima U Blei ; Ia kaba la kha na ka jong ka doh ka long doh ; bad ia kaba la kha na ka jong uMynsiem ka long mynsiem : Wat sngewkyndit te ba nga la ong ha me, ba ka dei ban kha pat ia phi" (Ioan 3* : 5-7).

(4) **Ki kynthei bad ki arngut ki synran** :—Ha ka por ba U Jisu Khrist Um don shuh hapoh ka jingtep, ka Ktien U Blei ka iathuh ba ki la wan ki kynthei ban jngoh ia ka jingtep jong u. Kumjuh ruh de la wan ki synran jong u arngut kiba la wan ban jngoh ba ka jingtep ka la thylli. Kine baroh ki la iohi da la ki jong ki khmat ba U Jisu um don shuh hapoh ka jingtep kumba kita ki Angel ki la dep iathuh, *"Um don hangne, hynrei U la mih pat"*.

Na kane ka jingjia ngi sngewthuh ba U Jisu Khrist baba U mihpat, um shym la mihpat khlem ki sakhi ioh ba ka pyrthei kan ym ngeit bad pdiang ia u, Hynrei u la mihpat hapdeng ki arngut ki sakhi shynrang bad kynthei. Ha kano kano ka kam, lada ki sakhi ki long tang ki shynrang kam biang. Lada ki long tang ki kynthei ruh kam biang. Hynrei U Jisu Khrist ban pynshisha ba ka jingmihpat jong U ka long kaba shisha U la mihpat hapdeng ki arngut ki sakhi kumba U long U Nongpynim ia baroh ar—U khun bynriew ha shi tyllup ka pyrthei.

(5) **Ka Mari ka Nong Magdala** :—Ka Mari ka nong Magdala ka dei na ka shnong Magdalen ha Galilee. La

ju ong ia ka ba ka long ka nuti. Na kito baroh kiba la-wan jngoh ia ka jingtep U Jisu, dei ka Mari ka nong Magdala kaba la wan arsien sha ka jingtep. Ka long ka briew kaba khuslai sat na ka bynta U Jisu. Ka Mari ka nong Magdala ka la long mynshuwa ka briew kaba pop, hynrei hadien ka la ioh ia ka jingmap na U Jisu Na ka U Jisu U la beh noh ia ki hynñiew ki ksuid. Dei ha ka. ba U Trai U la mih paw nyngkong eh. Ka long ka briew kaba donbok tam, kaba la kha bha sngi eh, namar ba ka long kaba nyngkong eh kaba la iohi ia U Jisu hadien ba U la mihpat. Ka Mari ka nong Magdala ka ieng barabor-na ka bynta ki briew kiba pop kiba U Blei U kwah ban pyniin na kane ka pyrthei kumba U Jisu Khrist hi U la ong : "*Ngam shym la wan ban khot ia ki bahok, hynrei ia kiba pop ia ka ban kylla kaba mut*" (*Mk 2 : 17*).

Ha kaba wai noh. Ka khubor jong ka jingmihpat U Jisu Khrist ka don ban iathuh ha ka balang bad ha ka pyrthei shaphang ka jingdonkam ia ka jinglong jingim ba-thymmai. Man ka snem kum ka balang khristan ngi ju rakhe pyndonburom ia ka SNGI EASTER—kaba long ka jingmihpat U Trai Jisu na ka jingtep. Ka Sngi Easter ka long ka sngi jong ka jingjop Kalbari ia uwei pa uwei, kawei pa kawei kiba la kylla kaba mut bad kiba la phai noh na ki lynti ka pop sha ka jingim ba thymmai da U Trai jong ngi U Jisu Khrist. Ai namarkata ba ngi kum kiba ngeit ngin iai im sngi ban iabeh barabor sha ka jingim khristan ba thymmai khnang ba ngin ioh im junom la-junom bad U ha bneng ynda ka jingim jong ngi ka la wai noh na kane ka pyrthei. Ka jingmihpat U Jisu Khrist na kiba iap ka ai jingkular ban pynioh ha kiba ngeit baroh ia ka jingjop Kalbari tang lada ngi iai duwai ha U Kynrad miet bad step ba un ai ha ngi ia kane ka jingjop kumba u nongrwai shem mynsiem uba thrang ban iohi ia ka jingjop-kalbari ha ka step jingmihpat kaba khadduh u rwai ia-kato ka jingrwai :—

"Nga sah ha kynroh kum nongap,
Ba ap jingshai ka sngi ;
Nga kwah kan mih ka sngi bakhraw,
Ka jingjop kalbari".

LYNNONG 8

Ka Kynthei kaba riewblei jong ka ri India

Kum ki khristan nongshong shnong ha ri India ngi don hok ban sngew sarong ba la ngi long tang ki rit paid ha khmat u paidbah nongshong shnong ba bun jong ka ri India, pynban U Blei U la sei bad pynmih kyrteng shibun ki khristan ba riewblei ha ri India na kawei ka pateng sha kawei ka pateng. U Blei U la pynmih ia kiba kum kita ki briew na ki shynrang bad na ki kynthei ruh kumjuh kiba la long ki nongtei ym tang ia ka balang hynrei ia ka jaid bynriew ki, kiba ka ri India hi ka ñiewkor bad ñiew burom shibun eh ia ki.

Napdeng ki kynthei khristan kiba riewblei kiba la mih ha ri India ter shi ter, ngim dei ban klet lano lano ia ka **Pandita Ramabai** kaba long ka kynthei kaba riewblei jong ka ri India. **Ki** nongthoh kot histori haba ki kynthoh shaphang ka jingim jong ka, ki ñiew ia ka ba ka long **ka kynthei kaba khraw jong ka ri India**(great woman of India), Ka la ioh ia kane ka nam bad ka burom ym tang na ki khristan hynrei khamtam na ki bym long Khristan kum ki hindu, ki musulman bad kiwei kiwei de ki jaid niam.

Ka jingiathuhkhana lyngkot shaphang ka jingim jong ka ka long kumne harum :—

La kha la ka Pandita Ramabai ha ka snem 1858 ha kawei ka nongrit kaba don ha ki lum "Western ghats" shaphang Sepngi jong ka ri India. Ki kmie ki kpa jong ka ki long kiba duk bad kiba shitom. hynrei. pynban kiba smat bad minot ha kaba pule kot pule sla. U kpa jong ka Pandita u long u nong Marathi na ka ïing ki Brahmin, kita kiba bat pyrkhing bha ia ka niam Hindu. U long ruh u briew uba minot bha ia ka ktien Sanskrit. Kumta u la ju hikai barabor ia ka lok bad ki khun ban nang bha ia ka ktien Sanskrit khamtam ha kaba pule lyndet ia ki Shastras bad ki Puranas kiba long ki Jingthoh Bakhuid jong ka niam Hindu. Ngi lah ban sngewthuh, namarkata, ba ka Pandita ka wan na ka ïing hindu kaba bat niam pyrkhing

bha La kha bad pynsan pynrangbah ia ka ha ka rukom im bad ki dustur jong ki brahmin. Namar ba u kpa bad ka kmie jong ka ki long kiba bat niam hindu bha, kumta la pynlong ia kane ka samla ba kan sau man ka sngi ha ka jingngeit hindu kaba skhem bha.

Hamar ka por ba ka Pandita ka la sdang khie sha ka jinglong samla, kyndit kyndit ka la **khie ka nem sniew kaba jur** ha ri India ba shaphang shathie (South India) lem bad ka jingiap khlam kaba sngew shyrkhei. Ka nem sniew kaba jur ka la ktah ia ka ing jong ka ruh kat haduh ban pynlong ia u kpa ka kmie bad ka hynmen jong ka ban iap noh. Kumta naduh katei ka por ba ka la duh noh ia ka kmie, u kpa bad ka hynmen, ka la kylla long ka khun swet ryngkat bad u para jong ka uba la lait im na ka jingiap. La pynbor ia ki da ka jingduk bad jingshitom ban long ki nongphetwir na ka bynta jingim kyndoi ja kpoh. Khadduh khadwai, ki la wan poi sha ka nongbah Calcutta ha ka snem 1878. Ka jingnang bad jingstad jong ka ia ka **ktien Sanskrit**, ki **Shastras** bad ki **Puranas**, ki la pynioh ka nam kaba la saphriang ia ka nongbah Calcutta hi bad bun bah ki Bengali ki la wan sngap bad peit kai ia ki ktien bastad jong ka.

Hadien ba u para jong ka u la iap noh, ka la shongkurim ia uwei u Bengali riewstad ha ka rukom kaba khlem da don niam bad kaba da dei rukom. Hynrei uta u lok jong ka ruh tang khyndiat por u la iap noh, Kumta ka la shu sah riewkynthei noh bad kam shym shong kurim shuh naduh kata ka por haduh ki sngi ka jingiap jong ka. Ka la ioh i khun kynthei na u bad ka la hap ban ri bad sumar ia i. Hapdeng ki jingjia kiba kthang kiba la jia ha ka jingim jong ka lem bad ki jingsngewsih ba bun jaid ba ka dei ban kit ha ka jinglong riewkynthei bad jinglong marwei jong ka, ka la wan phai noh sha la ka jong ka ri ha Maharashtra. Ynda haba ka la poi ha la ka jong ka ri ka la ioh ia ka jingkyntu ha la ka mynsiem ban aiti noh ia la ka por bad ka jingim jong ka ha kaba lehbha ia ki riewkynthei kiba duk, khamtam ia kito kiba shah lehbeiñ lem bad ki rangli ki khunswet kiba shem shitom shem jynjar ha ka jingim jong ki.

Namar ba ka long ka briew kaba la mad dalade hi ia ki jingtynjuh ba kthang ha ka jingim jong ka, ka la lah ruh ban leh ia kita ki kam kiba ka angnud ban pyndep ha ka jingim jong ka. Namar ka jingstad kaba don ha ka kum ka riew pule kot pule sla bad ka sap nongthoh kaba ka don, ki briew ki la ai nam ia ka **ka Pandita** kaba mut ka **Riewstad**. Naduh kane ka por ka ioh ruh ia ka jingkyntu ha la ka mynsiem ban kham pynkyrpang ialade ha ka jingim kum ka riewkynthei na ka bynta ban iarap ia ki kynthei kiba dang sah dum ha ka jingim jong ki. Ka la iohi da la ki jong ki khmat ia ka jingshah jynjar lem bad ka jingud jingshitom jong ki kynthei kiba im syriem kum ki mraw ha kito ki por ha ri India. Kumta kine kiei kiei ki la pynlong ia ka ban kut jingmut skhem ha kaba kyntiew ia ka imlang sahlang jong ki kynthei, ha kaba pyllait ia ki na ki jingteh jingkhum jong ki shynrang, khamtam ha ka jingiadei shitnga bad ka long iing long sem.

Ynda ka la poi sha la ka jong ka ri, ka la leit ban sah ha ka nongbah **Poona**. Hangne ka la iakynduh bad ki Seng kynhun jingtrei ba bun kiba thmu ia ka ban kyntiew ia ka jingim ki kynthei ha ka imlang sahlang. Dei hangne ruh ba ka la ioh lad ban iakynduh bad ki khristan missioneri.

Ka jingiakynduh jong ka ia ki khristan mishoneri bad ki nuksa babha jong ka jinglong jingim khristan jong ki ki la pynjan ia ka sha niam khristan. Ha kaba khadduh eh ka la iakynduh ia u **Nehemiah Nilakanth Gorath**, uta u Hindu Brahmin uba la kylla long u khistan ba riewblei uba la lah ban ialam ia ka sha ka diengphna U Jisu Khrist. Naduh kata ka por ka jingim jong ka ka la sdang ban kylla bak lybak.

Hadien kane, ka Pandita ka ioh lad ban **leit jngoh ia ka ri Bilat**. Ka jingiakyndub jong ka bad kita ki kynthei (sisters) ba riewblei jong ka balang Angklikan (Church of England) ki la pynlong ia ka ban kylla khristan. Ka la pdiang ia U Jisu Khrist kum U Nongpynim jong ka ha ka snem 1883. Ha Bilat ka la pule katto katne por bad **ka la leit pat sha ri Amerika** ban pyntbit shuh shuh **ialade ha ka jingpule khamtam ha kaba hikai ialade ha ki**

kam thaiñ jaiñ, suh jaiñ thir ksai bad ki jaid kam ba trei kti kiba iadei na ka bynta ki kynthei. Ha Amerika ka nam jong ka ka la phriang kylleng bad ka la ju leit ban kren ha ki jingialang paitbah bad iathuh ha ki dohlieh shaphang ka jingim ba sangsot bad ba dang sah dum jong ki kynthei ha ri India Nangta ka la thoh bad pynmih ia kawei ka kot jong ka ha ri Amerika hi kaba kyrteng : "**The High Caste Hindu Woman,**" kaba la pynioh ia ki nongkyrshan bad ki nongsngewsynei ia ka kat haduh ba kin lum pisa synñiang na ka bynta jong ka jingtrei jong ka. Ki la pynlong kawei ka seng ba la khot ka Seng Ramabai (Ramabai Association). Dei lyngba kane ka Seng ba ka lah ban pyndonkam ia ka bai seng jong ka ha kaba kyrshan ia kawei ka Ïing sumar Ïing ri ia ki riew kynthei haduh kumba shiphew snem lynter ei ei, yoda haba ka la wan phai sha ri India·

Ia katei ka Ïing bad ka skul ba ka la thaw la khot kyrteng ia ka **Sarada Sadan** ia kaba ka la tei ha Bombay ha ka snem 1889, hynrei ia kaba la pynkynriah noh pat hadien shipor sha Poona. Hamar kane ka por ka la iakynduh shibun ki nongpyrshah na ki Hindu namar ba ka la ju hikai ia ki kynthei bad ki khynnah man ka sngi ia ka Ktien U Blei bad kumjuh ruh ha ki jingduwai. Ka jingtynjuh ka ia wan hap ha ka pat haba ki nongkyrshan pisa na ri Amerika kim shym ai jingiarap shuh ia ka bad ia ka jingtrei jong ka.

Hadien kine kiei kiei, ka la wan sa kawei pat ka jingkylla kaba khraw ha ka jingim ba kynja mynsiem jong ka. Ka jingim jong ka ka la nang kham pher na kaba ju long baroh shi katta. Ka la sdang pat ban wad ia kiei kiei kiba kordor kiba lah ban kham tei ia ka jingim ba kynja mynsiem jong ka Ka jingsah jong ka ha ka Balang Angklikan (Church of England) kim shym ai jingsuk satia ia ka mynsiem jong ka. Dei hamar kane ka por ba ka ribaibal bad ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid ki trei jur ha ki balang khristan kylleng ka pyrthei. Ka jingpule jong ka ia ka jingim ki balang kiba ioh mad ia ka ribaibal lem bad ka jingtrei kam mishon ba radbah jong ki kum u **George Muller** bad ka **China Island Mission** ki la pynlong ia ka ban kham pynjan noh ialade bad ki balang protestant.

Hamar kane ka por, ka la khie pat sa ka nemsniew kaba jur hapdeng ri India (Central India). Kane ka la jia ha ka snem 1896. Kum ka briew kaba im jingmut ban iarap ia kiba shem shitom bad shem jynjar, ka la iaid kylleng ki jaka ba shoh da ka nemsniow ban lum lang ia ki khunswet kynthei. Ia kiba bun napdeng jong ki ka la leit ban buh bad sumar ha kiwei pat ki Ïng ri khunswet bad ia kiba bun ruh ka la sumar bad ri dalade hi.

Hapdeng ki jingeh bad jingduh jingkyrmen kiba ka iakynduh ha ka jingim jong ka, pynban U Blei um shym la iehnoh ia ka. U Blei u iai bud ia ka jingim jong ka shi lynter bad um shym iehnoh satia ia ka ha ki jingthmu ba donburom jong ka ban kyntiew bha ia ka diengphna U Jisu Khrist. U Blei u la pynkhih ia ka mynsiem jong ka ban pynlong bad tei ia ka kawei ka jaka trei ba la ai kyrteng **Mukti** ia ka ha **shnong Kedgaon**. Don napdeng ki kynthei Amerikan kiba la wan iasnoh kti lang bad ka kum ka Miss Abrams bad kiwei kiwei. Ka Mukti ka long ka jaid jingtrei kam mishon ba radbah jong ka Pandita Ramabai. Ha kane ka jaka trei jong ka Pandita, ka la tei shibun ki ïing bad sumar haduh shi hajar ngut ki khunswet bad ki riewkynthei. Ha kane ka jaid jingtrei mishon, ka la pyndonkam ruh ia ki jingthmu jong ka kum kaba rep jingrep, thung jingthung, ri jingri, bad pynmih ia ka dud bad ka makhon. Nangta pat ka la lah ruh ban pyntrei kam ia kiwei kiwei pat ki jaid jingtrei kam kaba suh jingsuh, thaiñ jaiñ, shna tyllai bad thir ksai Ia kitei ki khunswet bad ki riewkynthei baroh ka la pyntrei kam ia ki ha ka mukti jong ka. Ka Pandita Ramabai ka pyniaid hi da lade ia ka Mukti. La khot ia katei ka jaid jingtrei jong ka ka **Ramabai Mukti Mission** Ka la pyniaid ia katei ka jingtrei jong ka haduh ka sngi ka jingiap jong ka ha ka snem 1922.

Ki jingkynthoh ia ka jingim bad jingtrei jong ka Pandita Ramabai :—

Ka jingim bad jingtrei jong ka Pandita kim shym long satia kiba lehnohei. La ka la iap hynrei ka dang kren.

Ki matti jong ka jingtrei jong ka ki dangsah bad ki dang paw hadnh kine ki sngi ha ri India. Kiba bun bah na ki kynthei ka ri India khamtam na ki hindu ki dang iai pyrto sah bad kynmaw ieit ia ka bad ia ka jingtrei jong ka. Ka jingthrang bad jingangnud ha ka jingim jong ka ka long barabor ban kyntiew ia ka jingim ba suhdien bad ba shah ibeiñ jong ki kynthei, khamtam ki riewkynthei. Ka angnud ban iohi barabor ba ki kynthei ha ri India ki kiew bad iaid shaphrang ha ka jingim, jingbha bad jingstad. Dei ka jingtrei shitom jong ka kaba la pynlong ia ka sorkar phareng ban thaw aiñ kyrpang kawei hadien kawei pat na ka bynta ban pynbha bad kyntiew ia ka jingim ki kynthei nong India kiba dang sah dien. Ha ki pateng kiba bud, ka jingim bad jingtrei jong ka ki la long ki nuksa ba bha tam ba ki kynthei ha ri India ki dei ban long.

Ka Pandita Ramabai **ka long ka khristan kaba shisha ha ka jingim bad jingphla.** Namar ka long ka khristan kaba la iakynduh shibun bah ki jingeh bad jingshipa ha ka jingim, ka la long ka briew kaba lah ban iathuh ha kiwei ia ka jingmut ba shisha jong ka diengphna. Kat shaba ka leit kam ju klet ban phla bad sakhi shaphang U Jisu Khrist U Nongpynim uba ka la pdiang bad aiti. Ki sngi nyngkong ka jinglong khristan jong ka ki long kiba dap da ki jingtynjuh. Ka la iakynduh ia ki jingpyrshah na ki para jaid jong ka khamtam na ki para niam jong ka. Namar ba ka la kylla khristan noh, ka la dei ban shah lehbeiñ kumba ka Nabon jong ka ri Khasi ka la shah ha kiba ha ïing ha sem jong ka na ka bynta U Jisu Khrist.

Ka Pandita Ramabai **ka long ka riewkynthei kaba la iaid lyngba ki lawarding jong ka jingtynjuh.** Hynrei namar ba ka la shaniah tylli ha U Trai, U Blei u la aibor bad kyrshan ia ka ban pynlong ia ka kum ka ksiar ba la phrang ha ka ding. Ka jingim jong ka kum ka riewkynthai, ka ai ka khubor ia kiba bun ki longkmie ka ri India, khamtam ia ki khristan kynthei ban pyrthuh bud ia ki nuksa ba bha jong ka lada ki dei ban long ki nongbud ba shisha U Jisu Khrist.

Ka Pandita Ramabai **ka long ka kmie jong ki nongkhrong bad kiba kyrduh.** Namar ba ka im hapdeng ki por bad ki aiom ba ki kynthei ha ri India ki shah lehbeiñ, kaba long sryiem kum ka jingshahteh mraw ha ki rangbah, ka la iohi da la ki khmat ia ka jingshitom, ka jinglynñiar bad ka jingjynjar jong ki. Hapdeng kiba kum kita ki por ka la ieng rangbah ban pyllait ia ki na ka kyrdan bapoh bad ba shah ibeiñ jong ki. **Kum ka nongkdup bad ka nongri nongsumar ia ki khunswet bad ki riewkynthei,** ki nuksa ba bha bad ba kordor jong ka kim lah jah lano lano ruh. Ka mynsiem jingieit, bad jingsngewsynei kiba ka pynpaw ha kiba duk, kiba kyrduh bad kiba shem lanot ha ka pyrthei ki long ki jingiathuhkhana ba sngewtynnad ha ka history jong ka ri India. Ka la pynsah mot ialade da ka jingim bad jinglong jong ka kum ka khristan ba riewblei ha ri India.

Ka Pandita Ramabai ka long ka khristan **kaba tip bha ia ki jingkyrduh bad jingshahshitom jong ki briew kiba duk bad ba shem jynjar khamtam ki riewkhynthei.** Namar ba ka la mad dalade hi ia kita ki jingshipa ka la nang kumno ban im bad shah jingeh. Ym tang katta, da lade hi ka la ieng ban ialehthma ia ka jingkyrduh, ka jingduk bad jingthngan. Kum ka shipai babha U Jisu Khrist kam shym iam tang ban iohi ba ki baduk bad ki khunswet ba ki im jynjar, hynrei ka la ia ieng borbah dalade ban ialeh thma ia ka jingduk bad jingkyrduh kiba long ki nongshun jong u briew. Kum kawei na ki nongtei ia ka imlang sahlang ha ri India, ka Pandita Ramabai ka la leh shibun ki kam kiba khraw. Ia ka jingshakri jong ka ha kane ka liang yn dang iai kynmaw bad iai pule ha ka histori jong ka balang ha ri India hi

Ka Pandita Ramabai **ka long ruh ka riewstad.** U Blei U la ai phylla ha ka ia ka jingstad ban pule, ban thoh ban tar bad ban trei kam. Ka la thoh bun ki kot ha ka ktien Marathi bad kam shym la tep lehnohei ia ka sap bad ka talent ba U Blei U la ai ha ka. Hynrei ka la pyndonkam hok ia ki bad ka la seisoh kyrhai ruh ha ki jingtrei jong ka.

Ka Pandita Ramabai ka la long ruh ka briew kaba minot bha ia ka ktien U Blei. Ka la pynlong lok ialade barabor bad ka ktien U Blei. Ka long ruh ka riewduwai. Ka iaiim sngi ha ki jingduwai bad namar kane U Blei Um shym la iehnoh satia ia ka ha ka jingim bad jingtrei jong ka kaba man ka sngi.

Ka Pandita Ramabai ka long ka nongiohi paw ia ka ri India ba thymmai kaba dei ban seng bad tei tang da U Jisu Khrist U Trai jong ngi Ha ki jingialap, ki jinghikai bad ki jingduwai jong ka ka kren tang shaphang U Jisu Khrist ba U long tang ma U ka jingkyrmen ia ka ri India. Hadien ka jingiap jong ka, ngim kham iohi shuh ban mih kiwei pat ki kynthei ba riewblei napoh ri India la ki la don tang khyndiat eh. Ka la pynsah jingkynmaw ialade ha ngi ki khristan nongshongshnong ka ri India bad ki bym long khristan ruh ia ki jingshisha na ka ktien U Blei kumno ka kynthei ba riewblei ka dei ban long

"Ia ka briew kaba bha uei uba lah ban shem ? Naba ka dor jong ka ka kham kor shibun ; ia ki rubi.........ka long kum ki lieng khaii ; ka wallam ia la ka jingbam na sha jngai Ka khie thiah ruh haba dang miet, bad ka ai jingbam ia la kiba ha iing bad ia ka kam jong ki ha la ki shakri kynthei... ......Ka iohi ba ka jingkhaii jong ka kaba myntoi. ka sharak jong ka kam ju lip mynmiet ...... ka plie ia la ka kti ha ki baduk ; shisha ka kner ia la ki kti ha kiba kyrduh. Kam sheptieng na ka ior shaphang la kiba ha iing ; naba ia kiba ha iing jong ka baroh la pynkup da ki jaiñ saw syngiang. Ka thaw ha lade ki syngkhlieh ba la suh syntiew ; ki jaiñkup jaiñsem jong ka ki long linen bani bad jaiñ sawbthuh........ Ka bor bad ka burom ki long ka jaiñkup jong ka ; bad ka rkhie ia ka por ka ban sa wan.........Shibun ki kynthei ki la leh bha, hynrei pha pha la palat ia ki baroh" (Prob 31 : 10, 14, 15, 18, 20, 21, 22, 25, 29).

LYNNONG 9

Aiu Ka Ktien U Blei Ka Iathuh ?

U Trai Nongbuh Nongthaw

1. U Trai Nongthaw, U Blei Bakhraw,
Ia ka pyrthei hyndai U thaw,
Ka Jingpynlong baroh kawei,
Dei kam ki shynriahti U Blei.

2. Ka Jingpynlong U Blei donbor,
'Long ka la long', tang shisien ong ;
"Pansngiat ka jingpynlong" U thaw,
Ha dur jong U—I'u briew raitong.

3- Kumta mynba pyrthei dang hok,
Arngut ki briew lui lui ki shong ;
Ha kper Eden bym tip ka pop,
Jingsuk jingkmen ba ka pynlong.

Ka Jinghap noh u briew ha ka pop

4. Kyndit kyndit, soitan u mih,
Buit phon buit pah, pynshoi pynshad
U soh adong. u dieng jingim,
Ki bam, shah phon, La hap ! la hap !

5. U Blei laingut ha Uwei lai,
U Jehobah, U Trai bakhraw ;
Um shah ban shong ia kiba pop,
Na Kper Eden khadduh u shop.

6. Nangta sha ka pyrthei ka hiar,
Ka pop raibi, ka pop tynrai ;
Jingsuk la wai, sngewsih la wan,.
Ki soh jingiap, pop ka wallam.

7. Namar b'u briew u la leh pop,
Jynjar un kit, Ah dur ! Lanot !
Dewmet kylla, sha dujok shong,
Sha bneng um poi, jingtep kan rong.

Ka jingmih ka Hukum

8. Hadien b'u briew u la hap noh,
Adam, ka Im ba ju iaroh ;
Hukum pynieng U Blei Nongthaw,
Ban leh, rakhe, khlem da ai daw.

9. Shiphew hukum na lum Sinai,
Ha U Moses U Blei U ai ;
Ka ieng rasong ka hukum sat,
Lymda sumar, shu lynthem maw.

10. Kumta pyrshang shu iai pyrshang,
Ban leh ia ka hukum um nang ;
U briew batlot bad ba rangli,
Ummat ki jaw, nongpop ba pli.

11. Prophet U Blei ki mih ter ter,
Jingmaham ki ai ia pyrthei ;
Khnang ba un im hok un im sot,
U briew ban lait jingiap u dei.

Ka Jingwanlong briew U Jisu Khrist

12. U Blei ba dap jingisnei hi,
Ia u bynriew na jrong u khmih ;
Kumno yn leh ? kumno yn leh ?
Ban pyllait im i'u mraw rangli.

13. Khadduh khadwai U ai ka rai,
I'u Khun marwei phrang sngi ban hiar,
Sha ka pyrthei, ban iap iapli
Na ka bynta jong nga jong phi.

14. Hamar ba la dap biang ka ia,
Khunlung bha briew ba tlem dur bha;
La kha ha Bethlehem Judia,
Ha shyngoid sem kulai i thiah.

15. U Khun u briew um don jaka,
Ban buhrieh te ia la ka khlieh ;
Ki myrsiang bad ki sim bneng pat,
Kyrhai ki don ki jaka rieh.

16. U Jisu Khrist U Khun U Blei,
U Messaiah, Immanuel ;
Ha jinglong duk wan long briew ei,
Ban kit ban bah ka pop pyrthei.

Ka Jingiap halor ka diengphna

17. Tang jingphylla suda u paw,
Laiphew lai snem shiteng karta ;
Ha pyrthei sngi lyngkot u sah,
Khadduh ki Jiw ki sahnarphna.

18. Halor jong u Lum Kalbari,
Nar prek ki sah ia u hangta ;
Ha ka diengphna shyrkhei u shah,
Jingiap saja da ki'kynta.

19. Nangta ka snam, ka snam ka tuid,
Na krung b'la mong ba ki la sum ;
U Khun langbrot ba khlem thoh bria,
Lui lui u iap, u sait u map.

20. Lum Golgotha, ko ! lum kyntang !
Dakaid runar b'la sah nar lang ;
Jingmap u ioh na la U Trai,
"Ha Paradais long lem bad nga".

21. Mar shu ia dkut mynsiem U Trai,
Jingdum ka tap, riew u pyrthat
Jumai u khih, templ ka kad,
Hamar ba iap u Messiah.

Ka Jingmihpat U Trai Jisu

22. Namar b'u long u Khun U Blei,
Ka jingiap triem kam lah bat ei ;
Ha kaba lai sngi U mihpat,
Jingjop u phong, jingtep u rat.

23. Hapdeng ka jinglyngngoh suda,
Ka jingmihpat—Ah ! sngewphylla !
U Trai Jisu u la ong te :
'Nga long jingim jingmihpat de'.

24. Hadien b'U Trai U la mihpat
Sa Sawphew sngi U dang iaiaid ;
Mihpaw hateng ha ki synran,
U Blei ba pher ba phylla tam.

25. Tang sawphew sngi Jisu U sah,
Ha pyrthei sngi ban da pynskhem,
Ia Jingshisha—'B'u la mihpat'
Na ka jingtep, napoh ka krem.

Ka Bor ka Jingpynim jong U

26. Ym don ei ei ha ka pyrthei ;
Tang ba ngin ngeit h'u Khun U Blei,
Ba uwei ruh un ym jot shuh,
Jingim bymjukut un ym duh

27 Ka khubor Kalbari nga bang,
Ban shong ha Trai diengphna nga sliang
Ngan dih ka um ka jingim ei,
Ka bor diengphna, Ah ! Jingaiei !

28. Katba dang sah mynsiem jong nga,
Ngan ym lah klet ia Me bathiang ;
Ialap shaphrang, ngan ieng ban phla,
Tang ka diengphna bad ka kuna.

29. Ynda la wai jingim ngan shong,
Ko Trai bad Me, tang ba ai por,
Ba ngan ioh pynkhreh ialade,
Ia kiwei ruh nangta sa khot.

Ka Jingkiew noh sha bneng bad ki kular jong U

30. Khadduh khadwai bad ki khadar,
Halor jrong lum Olib u ieng ;
U lyoh nangta kyndit u rah,
Sha ki sahit shajrong sha bneng.

31. Shuwa ba un kiew noh sha bneng,
Trai Jisu U la kular ei ;
Mynsiem Bakhuid un phah na neng,
Ha ka balang ba un iatrei.

32. La um don shuh ha ka pyrthei,
U Jisu Khrist U Khun U Blei ;
Hynrei kular U la dep ai,
Ba Un wan pat, ba un wan shaw.

33. Ia ka balang ba un rong noh,
Ka thei sotti : Balang Bakhuid ;
Nongleit kurim jong U sha bneng,
Ha shiteng suin Un wan ia shem.

34. Ka Komishon bakhraw U ai,
Ka kam Ialap—kaba dang sah,
Pyrthei Pynwan 'Hima jong U'
'Bad phi Ngan long lem long ryngkat'.

Ki Jingiathuhlypa U Jisu Khrist

35. Shibun ki jingiathuhlpa.
U Trai Jisu U la dep ai,
La ka pyrthei te kan leit noh,
"Ki ktien jong nga kin sah kin neh".

36. Ki dak ka por u la iathuh,
Ba kin sa jia ha sngi khadduh ;
Sh'wa ba Un wan kaba arsien,
Sharai ! Duwai ! Iai duwai ruh !

37. Nangta ka kordit bah kan long,
Ka kordit bah bym pat ju long ;
Kan jia, kam map iano iano,
Lymda ieng skhem phin kyilon ho !

38. Ki dei ki sngi ki jingtynjuh,
Jisu U la dep maham ruh :
Bun bah kin kyllon kin phaidien,
Na la U Trai, na la U Syiem.

Ka Jingpyndep ia ki Jingiathuhlypa jong U

39. Ki jingiathuhlypa jong U,
Ki jia khlem kut màn la ka sngi ;
La nangpyndep jingthoh bakhuid,
Ha kine ki sngi jong ngi hi.

40 Hadien shen ba u la kiew noh,
U Trai Jisu na ka pyrthei ;
Nangta ka khie ka Ribaibal,
Sngi Pentekost : Mynsiem Bakhuid !

41. Ki apostol ter ter ki mih,
Ban phla i'U Trai kim tieng kim reij ;
Haduh kine ki sngi jong ngi,
Ki Pastor, tymmen basan phi !

42. Ka histori jong ka balang,
Kumta ka sdang, ka iaid kumne ;
Hynrei shisien ka sngi kan kut,
Ynda Jisu Un wan noh te.

43. Katba nang iaid ki por ki sngi,
Jingthoh bakhuid ka kren ha ngi ;
Ka pop man bun ! jingieit man khriat,
Jingsniew nangroi byllien palat.

44. Hapdeng kine kiei kiei,
Kyndit kynsan mrad khlaw u mih ;
'U briew ka pop' bym ju ngeit Blei,
Synshar Lahduh, Tang ma U hi.

45. Ki jingjynjar bym lah ñiew shuh,
Ki thma bad jingialeh bajur ;
Ki jia lut khoit kum b'la iathuh,
Ki jingiap them, ka pang khlam ruh.

Ka jingwan pat U Trai ha shiteng suiñ

46 Hamar b'la dep kiei kiei,
Ki dak ka por b'la paw tyngkreiñ,
Trai ha suiñ bneng U paw tyngkreiñ ;
Ia ka balang ba U wan shaw,

47. Turoi angel rangbah ka riew,
Riewiap riewim ba ka kyrsiew ;
Sha suiñ ki her, ba ki ia shem,
Ha ka shadem bad la U Syiem.

48. Kumta ka por jingwan arsien,
U Trai Jisu ka jia ka long ;
Kumba la thoh ha ktien U Blei,
Ka jingshisha ba ka da long.

Ka Jingsynshar U Mrad khlaw

49. Hadien b'la rong ia ka balang,
Sha ka hima jong U Syiem bneng ;
Sa-tang ki khun dujok ki shong,
Nangta mrad khlaw u iaid pawang.

50. Synshar jong u nangta ka sdang,
Mrad khlaw runar ba shyrkhei tam
Ka dak ha shalangmat u pan,
Kat ki bym treh u mait naphang.

51. Ka ia jingaiei la wai noh,
Ki sngi basuk, ki sngi bathiang ;
Mynsiem bakhuid ba u pynlong,
Sa tang ka pop, kulai ka shong.

52. Nangta u sei ka bor sngewtriem,
Ki ryndang briew ba u pynsmeid,
Lada kim len i'U Trai Jisu,
Ki khlieh kin hap te baroh ruh.

Ka Jingwan U Jisu Khrist bad ki Riewkhuid

53. Jisu na bneng bad ki riewkhuid,
Ki khmih shapoh pyrthei b'la khum,
Da u mrad khlaw ha ka jingdum.
Tang ka lynñiar bad ka jingud.

54. Khlem pynslem shuh ki ai ka rai.
Ban wan sha ka pyrthei jynjar ;
Halor jrong lum Olib U hiar,
Jisu Nongjop, Haleluia !

55. Nangta ka khie ka thma bajur,
Jisu bad ki riewkhuid nongbud ;
Ia u mrad khlaw ki jop khadduh,
Shihajar snem soitan shah khum.

Ka juk ksiar

56. Aiom ksiar ka wan urlong biang,
Ha kper Eden byndai hynthai ;
Ki mrad rünar bad ba jemnud,
Dem suk kynjai khlem jingiashun.

57. Ka jingsynshar shihajar snem,
Ka aiom ksiar ba ka wallam ;
Napoh Nongbah Jerusalem,
Jisu, riewkhuid ki synshar lang.

58. **Ka Pyrthei bad ka jingpynlong,**
Ki kylla bak nadong shadong ;
Ka jingtip ia U Trai ka dap,
Kum duriaw lin ka um ka tap.

Ka jingwai noh ka jingsynshar U Khrist shihajar snem

59. **Tang kut shihajar snem kynthih,**
Soitan napoh liewlong u khih ;
Sa shisien pat nangta u mih,
Ia pyrthei ban pynking bajih.

60. **Kumno ban pynjot pat ia ka ?**
U khun bynriew ba shong ha ka ;
Hynrei u Blei ha uwei lai,
U Blei bakhuid um shah kumta.

61. **Khnang ban pyndep ka mon jong U,**
Ha madan thma U Blei U lum ;
U Gog, Magog ki lam ha khlieh,
Ia ki riewkhuid ban pyndem stieh.

62. **Hynrei da snam U Khun langbrot,**
Ia ki nongshun noh phar ki jop ;
U Blei ia u soitan u shop,
Sha pung ka ding bad u kyndok.

63. **Halor ki lum bah ki Israel,**
Ki kyllon phar ki paitiapom ;
Ha them Hamon Gog lum jingtep,
Metiap kynton da ki kynton.

Ka jingbishar bakhadduh

64. **Nangta ka khet balieh ka paw,**
Ka sngi U Trai, ka sngi ba khraw ;
Ka dei ka jingbishar khadduh,
U Jisu Khrist Un bishar kut.

65. Paidbah byllien bym lah ñiew shuh.
Kum shyiap ba khraw ka rud duriaw ;
Bad rit bad khraw ki paw noh ruh,
Ha khet balieh, ha khmat U Trai.

66. Ka jingmihpat arsien ka jia,;
I'U briew baroh uba la kha
Sha jingiap ne jingim ka dei,
Kumba la thoh ha ktien U Blei.

67. Ka dujok ding nangta ka klang,
Napoh liewlong ka riew kyrhuh ;
Jingkyrthat bad ka lynñiar kliang !
Ka jingdait bniat bym lah ong shuh.

Ka jingpynwai noh ia ka pyrthei

68. Hadien ka jingbishar khadduh,
U Blei un thang noh da ka ding ;
Ia ka pyrthei bad baroh ruh ;
Un saiñdur pat kum lawarding.

69. Ka jingsaiñdur kaba kumno ?
Ka ngi U Blei ba itieng ho !
Jor tynrai da kaba thang rhem,
Kan um te ka khyndew ka bneng.

70. Nangta ka bneng thymmai ka paw,
Ka khyndew ruh kaba thymmai ;
Jerusalem thymmai ka shai,
Ka Ïng i Pa ba i la thaw.

Ka Khubor ka Ktien U Blei

71. Kitab ba khuid ka Pynkynmaw.
Ba ioh ngi klet ka jingshisha ;
U Jisu Khrist U la dep phla ;
'Nga long Alpha bad Omega.'

72. Ka por ka iaid ka mareh stet,
Shisien maphi manga ngin phet ;
Ngin jar noh jar sha bym ju sep
Ka ktien U Blei ngim dei ban klet.

73. Na Jenesis ha Jingpynpaw,
Ka histori lyngkot nga ai ;
Jingstad jingim kyrhai ngin ioh,
Jingtip ka ktien U Blei, IAROH !

74. Ym don ei ei ha ka pyrthei ;
Lait tang ka Ktien Bakhuid U Blei
Pule tista, minot phirat,
Ka mana Gospel kan pyndap.

LYNNONG 10

Ka jingai kawei na kaba shiphew

Ka jinghikai shaphang ka jingai kawei na kaba shiphew ka long kawei na ki jinghikai ba khraw jong ka Ktien U Blei kaba iadei bad ka jinglong sordar jong ngi kum ki khristan. Ia ka jinghikai shaphang kane ka rukom ai, la iai ban bad shon jur bha ha ka Testament Barim jong ka Ktien U Blei. Kumta ha ki por jong ka jutang barim, kane ka jingai kawej na kaba shiphew ka la long ka aiñ kaba la teh bha ia ka long niam leh niam jong ki khun Israel. Ngi kynmaw na ka jingiathuh ka Ktien U Blei ba ki khun Israel naduh ki por u Moses haduh ka por U Jisu Khrist ki la rakhe ia kane ka rukom ai. **La ñiew ia ka ba kam long shuh tang ka jingshakri Blei hynrei ba ka long ruh ka jingmane Blei.** Shaphang ka rukom ai, ka dei ban long ym tang na ki jingmih ka khyndew bad ka thung ka tep, hynrei ruh na ki jingri jingdup. Ia kane la thoh ha ka Ktien U Blei :—

"Bad kaba shiphew bynta jong ka khyndew baroh, na u symbai ka khyndew, bad na u soh ki dieng; ka long ka jong U Trai : ka long ba la kyntang khuid ha U Trai.........Bad

kaba shiphew bynta na ki jingri lane na ki blang, kat kiba hap kheiñ hapoh u diengduh, kaba shiphew kan long ba la kyntang ha U Trai" (Leb 27 : 30, 32).

Ka jingkylli pat mynta ka mih. Nangno lane mynno kane ka rukom jingai kawei na kaba shiphew ka la sdang ? Ha kaba jubab ia kane ka jingkylli, ka Ktien U Blei kam shym ai ka jubab kaba shai la ka la don naduh ki por u Moses ia kaba la pynlong aiñ (Legislated) ia ka. Hynrei ngi kynmaw na ka jingiathuh ka Ktien U Blei ba dei naduh ki por u Abraham hi ba kane ka rukom jingai ka la don, la ngim tip thikna mynno ka la sdang.

Ha ka por ba U **Melkhisedek** u syiem Salem uba long u lyngdoh jong U Blei Uba ha khlieh tam eh u la wallam ia u kpu bad ia ka umsoh waiñ ha u **Abram (Abraham) bad** kyrkhu ruh ia u, *"te U Abram (Abraham) u la ai ia kaba shiphew bynta ha u na ka jinglute baroh" (Jen 14 : 20).*

Lada ngi phai pat ban bud dien ia ka rukom jingpyntrei kam ia kane ka jingai kawei na kaba shiphew, ka la iaid ter shi ter shaduh ki por U Jisu Khrist hi haduh kine ki sngi ki jong ngi ha kaba kiba bun na ki Balang ha ka pyrthei baroh kawei ki la pyntrei kam ia ka kum ka jingshakri Blei ; la ki la don ruh bunbah napdeng ki parabangeit hi ruh ki bym sngewtynnad ban shim ia ka kum ka hukum.

Ha ka jingiadei bad ka jingshakri Blei jong ngi kum ki khristan jong kine ki por mynta, ka jinghikai ka Ktien U Blei shaphang ka jingai kawei na kaba shiphew ka dang sah bad ka dang neh. Ia ka jingshisha jong ka ym lah ban pynkylla lano lano ruh. Ka jinghikai ka Ktien U Blei shaphang kane ka rukom jingai ka dang iai kren haduh kine ki sngi ki jong ngi hi.

"Wallam ia kaba shiphew baroh sha ka iing jingkynshew, khnang ban long ka jingbam ha ka iing jong nga, bad to tynjuh ia nga te ha kane, ong U Trai ki pait, la ngan plie ne em ia ki jingkhang jong ka bneng ha phi, bad theh noh buk ha phi ia ka jingkyrkhu, kat ban ym ngiam jaka shuh" (Mal 3 : 10).

Ka jingthikai ka Ktien U Blei shaphang ka jingai kawei na ka shiphew kam pat shym la ioh jaka bha ha kiba bun na ki khun ka Balang ha kine ki sngi jong ngi. Dei namar kata ka daw ba nga la sngewdonkam ban thoh ei ei shaphang kane. Haduh mynta dang don bun bun bah ki khristan kiba dang sngewthuh bakla ba ka jingai kawei na kaba shiphew ka iadei tang bad ki khun Israel, kata, bad ki por jong ka jutang barim. Kiwei pat ki sngew ba ym da donkam eh ban hikai ia kane namar ba ka ktah than eh ia ka jingioh jingkot jong u khristan. Ki don sa kiwei pat kiba shu pyrkhat bieit ba ka long ka hukum bad ka kam don jingiadei ei ei shuh bad ki ia jingaiei kiba U Jisu Khrist U la wan rah ha ngi. Shuh shuh, don kiba shu sngewtynnad ban shu pynksan ialade tang da kaba ianujor bad ka jingai jong ka riewkynthei kaba la noh ardamli na ka dohnud. Don pat kiwei tang namar ba kim don mynsiem ban ai ia kawei na ka shiphew, ki shu pyrshah tyngeh ha ki dorbar balang bad ki jingialang komiti balang.

Kum ki jingkynthoh ia kine ki jingsngew pyrshah, ka long baroh tang namar ba ka mynsiem ban ai kawei na kaba shiphew kam pat la rung satia ha ki dohnud jong ngi. Ki jingkren pyrshah bad ki jingpynksan ei ialade baroh ki long noh tang ki jingkren tyllep ban tap noh ia ka jingpalat bad jingsngewrem kaba don ha kito baroh ki bym ju ai bad ki bym don ka mynsiem ban ai kawei na kaba shiphew. La ngi lah ban pynksan ialade katno katno ruh, hynrei ngin ym lah ban pyndam ne pynjah ia ka bor jingsawa jong ka jingai kawei na kaba shiphew kaba don ha ka Ktien U Blei.

Kum ka Balang khristan hapoh ka ri, ka Balang kam shym la shongthait ban iai hikai bad iaikyntu ia ka jingai kawei na kaba shiphew. Ha ka jingshisha ka long kaba sngewtynnad ba don bun napdeng ki parabangeit jong ngi kiba la ai tista bha ia kawei na kaba shiphew. Hynrei wat la katta ki long tang khyndiat eh ha khmat u paid khristan ba bun ha ka ri u bym pat shym la leh ia ka. Ka dang donkam shibun eh na ka liang ka Balang jong ngi ba ngin ym man thait ha kaba iai kyntu bad hikai ia kane ka jingai kawei na kaba shiphew.

Kum ka Balang Presbyterian hapoh ka ri ka jong ngi, ngi dang sah dien shibun eh ha kane ka liang jong ka rukom jingai, khlem da iakren ia ka mynsiem u nongai. Dei kane kaba la pynmih bad pynlong ia ka daw jong ka jingtlot jong ka Balang jong ngi ha ka rukom jingshakri Blei. Ka jingeh kaba khraw tam kaba ieng ha khmat jong ngi kum ka Balang ha kine ki sngi ka long ka jingduna ha ka liang jong ka jingshakri da ka jingai. Kum ka Balang ngi don shibun bah ki kam kiba khraw kiba ngi dei ia ka ban pyndep ia ki. Hynrei ngin ym lah da lei lei ban pyntrei kam ia ki lymda ngi don ka phon kaba khlain ha ka peisa tyngka. Ka jingduna lane ka jingbymdon ka jingai kawei na kaba shiphew ka la pynduh lad ia ka balang ban leh ia ki kam kiba khraw na ka bynta U Blei. Ka la pynpulom ia kiba bun ki jingthmu bad ki akhim kiba kordor. Lada ngi la lah ban pyntrei kam bha ia kane ka rukom jingai kawei na kaba shiphew, ki jingeh baroh kiba paw kum ki lum bah hakhmat jong ngi kin kylla madan baroh. Ka Jingduna ha ka liang ka jingai kawei na kaba shiphew, nga nud ban ong, lada ngi pynrem jur ialade, ka long ka dak kaba paw ha kawei pat ka dur jong ka jingduna ha ka liang jong ka jingim ba kynja mynsiem jong ngi Ka long kaba donkam namarkata ba ngin iai duwai jur ha U Blei ba un iai pynkhih bad iai trei jur da la u jong U Mynsiem Bakhuid ha ngi khnang ba ngin sngewthuh bad iohi ialade kumno ngi long bad ia ka kamram kaba ngi dei ban ai sha U bad ia ka kam jong U, khamtam haba u iai theh ia ki jingkyrkhu ha ngi man ka sngi.

Ka Balang kaba khlaiñ ha ka jingshakri ia U Trai ka long ka Balang kaba don ka mynsiem ban ai sha ka kam jong u. Ia ka jingkhlaiñ jong kano kano ka Balang ngi lah ban peit tang na ki soh jong ka kiba ka pynmih. Uwei napdeng kita ki soh u dei ka jingai kawei na kaba shiphew

U Blei u iai khmih bad angnud barobor ba ngin ai sha ka kam jong u. Lada ngi pyrshang ban ai barobor kawei na kaba shiphew, ngin ym kyrduh lano lano ruh ha ka jingim jong ngi. U Blei u la kular ban theh ia ki jingkyrkhu ha ngi, kat haduh ban ym ngiam jakashuh lada ngi la

wallam ia kaba shiphew sha ka ing jong u. U hi u la ong shai, "*Wallam ia kaba shiphew.........bad to tynjuh ia nga te......la ngan plie ne em ia ki jingkhang jong ka bneng ha phi*" (*Mal 3: 10*). Kane ka long ka jingkular kaba khraw jong u, kaba phylla. kaba maian bad kito kiba leh ia kane ki la mad shisha ia katei ka jingkular ha ka jingim jong ki. U Blei u la kular ban ym klet lada ngi ruh ngin ym klet ia u. Kum ka Balang ha ka jingiaim lang trei lang bad kum ki khristan ha ka jingim khristan ba marwei marwei jong ngi, ngin duh noh ia ki jingkyrkhu bakhraw na U Blei lada ngi la klet ban kyrkhu ruh ia u da ki soh nyngkong ka jingioh jong ngi.

Kum ka jingmaham ngi dei ruh ia ka ban kynmaw ba ngim dei da lei lei ban khmih lynti ei ei na U Blei haba ngi mut ban ai ia kawei na kaba shiphew. Lada ngi leh kumta ka mut ba ngi pynlong arsap ia U Blei, bad U Blei un ym pdiang hun ha khmat jong u lada ngi ai da ka mynsiem kaba kum kata, kaba khmih lynti na u nongai. Ngim dei ban ñiew ia ka jingai kaba shiphew kum ka jingiapeiñ hapdeng u 'nongai bad uba shah ai. Ki jingkyrkhu ki jong U Blei ki paw barobor ha kaba rieh, ha kaba ngim lah ban iohi wat da la ki khmat. Namarkata ngim dei ban khmihlynti ei ei na U Blei haba ngi ai kawei na kaba shiphew. U Blei U tip hi ia la ka kam. Ngi dei ban kynmaw barobor ba ki jingkyrkhu kiba U Blei u kular ban ai ha ngi kam thew tang ia kiei kiei kiba ngi iohi da la ki khmat kum ka spah, ka pisa ka tyngka (material things), hynrei ka thew ruh ia ki jingkyrkhu ba kynja mynsiem (Spiritual blessings) kum ka jingkoit jingkhiah, ka spah mynsiem, ka jingsuk, ka jingkmen. ka jingstad bad kiwei kiwei kiba long ha kaba rieh, ha kaba shapoh, ha ka dohnud jong u nongpop.

Ka jingai kawei na kaba shiphew ka long ka jingai kaba shab, kaba hun, kaba iadei beit hapdeng u nongai uba sngew kit ram ha U Blei uba la leh bha katta katta ia ka mynsiem jong u. Ka long ka jingai kaba mih na ka kamram, na ka jingkyntu kaba na shapoh, ym na kaba shu pynbor. Ka long ka jingai kaba u nongai u ai da ka jingkmen bad ka jingshlei ka jingdap ka dohnud.

Ki jingsneng bad ki jinghikai :—

Shaphang ka rukom jingai kawei na kaba shiphew, ka Ktien U Blei ka don ruh shibun ki jinghikai bad ki jingsneng ban ai ia ngi, ia kiba nga la pyrshang ban buh kumne harum :—

(1) Kum ki khristan ngim dei ban klet lano lano ruh ba ka jingai kawei na kaba shiphew ka long ka jinghikai khristan namar U Jisu Khrist hi um angnud tang ba ngin ai kawei na kaba shiphew hynrei ban ai lut ia la ka jingim na ka bynta jong u. Lada ngi long ki nongbud kiba shisha jong U Jisu ngin sa shemphang bad sngewthuh ba ka jingai kawei na kaba shiphew ka long pynban tang ka jingai kaba rit eh namar U Jisu u dawa lut ia ka jingim jong ngi ban ai sha u man ka sngi. U hi u la ong : ' *Uta u bym shim ia la ka diengphna bad bud nadien jong nga, ym dei ia u ban ioh ia nga. Uta uba shem ia la ka jingim un duh noh ia ka ; bad uta uba duh ia la ka jingim na ka bynta jong nga un shem ia ka" (Math 10 : 38, 39).*

(2) Ka jingai kawei na kaba shiphew ka long ka dak jong ka jinglong jingim khristan kaba la nang san sha ka jingtip ia U Trai bad ka jingpynim jong u. Hato u nongai un klet mo ia U Blei uba la isynei eh ia ka mynsiem jong u ? "*Ko mynsiem jong nga, to kyrkhu ia U Trai, bad wat klet ia ki jinglehbha jong u baroh : uba map ia ki jingleh bymman jong pha baroh, uba shna ia ki jingpang jong pha baroh : uba pynim ia ka jingim jong pha na ka jingjot ; uba pynphong pansngiat ia pha da ki jingleh isynei bad ki jingisynei ba jem : uba pynkdang ia ka shyntur jong pha da kiei kiei kiba bha ; kat ban pynthymmai ia ka jinglong samla jong pha kum ka pukni" (Salm 103 : 2-5).*

(3) Kum kiba ngeit ngim dei ruh ban klet ia ka jingai jong ka riewkynthei kaba-duk, hynrei kaba la noh tang ar damli da ka dohnud haba lwet ia kaba U Jisu u niew ba ka kham khraw ban ia ka jingai kiba riewspah. "*Te U Jisu haba u la shong hamar pyrshah ka jingkynshew, u la khmih kumno ba u paidbah u noh sbai sha kata ka jingkynshew ;*

bad bun kiba riewspah ki la noh shikatdei. Haba la wan te kawei ka riewkynthei kaba duk, ka la noh ar damli, kiba long lajan shi pisa. Haba u la khot ha u ia ki synran jong u, u la ong ha ki, shisha nga ong ha phi, ba kane ka riewkynthei kaba duk ka la noh kham bun ia kita baroh kiba la noh sha kata ka jingkynshew, naba kita baroh ki la noh na kaba sah tam ia ki, hynrei kane na ka jingkyrduh jong ka ka la noh baroh katba ka don, wat ia ka jingim jong ka phar" (Mk 12 : 41-44). Ka jingai ka riewkynthei kaba duk ka buh ha ngi baroh ia ka jingmaham ba kam don jingmyntoi ei ei la ngi noh-shibun ruh sha ka jingkynshew lada kata ka long pynban tang kaba sah tam.

(4) Ka jingai kawei na kaba shiphew ka dei ban-iaiaid ryngkat ryngkat ruh bad ka jingphla ia ka Gospel. Ngi kynmaw na ka Ktien U Blei ba U Jisu Khrist u la tim da ka ktien '**kordit**' ia ki Pharisi bad ki Sadusi namar ba ka jingai jong ki kawei na kaba shiphew ka long pynban ka jingbankhia ia ka diengphna jong u. Ki Pharisi bad ki Sadusi ki la pyndep lut ia ki jinglehniam kiba shabar ; ki la rakhe bha ia ki rukom ba shabar hynrei ki la klet pat ia ka jingim bad jingphla kaba iadei bad ka Gospel. Dei namar kata ba U Jisu Khrist u la pynrem jur ia ka jinglong ba arsap jong ki. *"Hynrei kordit ia phi ki Pharisi ! naba phi ai ia kaba shiphew na u pudina, bad na u rue ; bad na u jhur baroh, phi ryngkang te ia ka hok bad ia ka jingieit ka jong U Blei ; ka la dei ban leh ia kine kiei kiei ruh, hynrei ban ym iehnoh keiñ ia kita kiwei" (Lk 11 : 42).*

"Kordit ia phi, ki nongthoh bad ki Pharisi, kiba arsap ! naba phi ai ia kaba shiphew na ka pudina bad na ka dill bad na ka kummin, bad phi iehnoh te ia kita kiei kiei kiba kham khia ki jong ka hukum, ia ka hok, bad ia ka jingisynei, bad ia ka jingngeit ; ka la dei keiñ ia phi ban leh ia kine, bad ban ym iehnoh ia kita kiwei" (Math. 23 : 23).

(5) Ka jingai kawei na kaba shiphew kam dei ban mih na ka jingsarong ka dohnud. Ha ka jinglong briew jong ngi bunsien ngi pynlong sarong thala ialade namar ba ngi la lah ban leh kham bha bad ba kiwei kim shym lah ban leh palat ia ngi. Kaba kum kane ka mynsiem kam-

dei ban rung ha ngi namar ka long ka jingbymman ba kynja mynsiem ha ki jaka bneng. U Blei un ym pdiang ia ka jingai jong ngi lada ngi ai da ka mynsiem ba sarong. Ka Ktien U Blei ka ia kren ia kane. "*Ka jingkhmih meng, bad ka dohnud kaba sarong, wat ka sharak jong u bymman, ka long pop*" (*Prob 21 : 4*).

(6) **Ka jingai kam dei ban long na kaba shu pynbor.** Ka jingai kawei na kaba shiphew ka long. ka jong U Blei. U dei hok ma u ban ioh diang ia ka jingai na ngi. Namar kata ka long ka kamram jong ngi ban ai sha u. Kumta haba ngi ai ia ka jingai sha U Blei ngim dei ban ai na kaba sngewsih, hynrei na kaba kmen. Ka jingai kaba mih na ka jingkmen ka pynmyntoi ia ka kam U Blei, U Apostol Paul u la kren ia kane : "*Uwei pa uwei na phi katba u thmu ha la ka dohnud, kumta un ai : ym na kaba sngewsih lane na kaba pynbor, namar U Blei u ieit ia uba ai da kaba kmen kein*" (*2 Kor 2 : 7*).

(7) **Ka jingai kawei na kaba shiphew ka long ka jingsakhi pyndonburom ia U Blei.** Kum kiba ngeit haba ngi la mad ia ki jingbha shun jong U Blei, ngi dei barabor ia ka ban pyndonburom ia u. Bunsien ngi klet ban rakhe ia kane. Ngi sngew ba kaba ngi ioh ngi im man la ka sngi ha kane ka pyrthei ka long tang namar ka bor bad ka jinglah jong ngi hi. Hynrei ngim ju sngewthuh ba kaba ngi im baroh ha kane ka pyrthei ka long tang namar ka jingaiei U Blei. Namarkata haba U Blei u bsa bad u pyndap ia ki jingdonkam jong ngi man ka sngi, ngim dei ban klet ban ai sha u na ki jingmih bad ki jingioh jong ngi. Ka Ktien U Blei ka iai kren ha ngi barabor. "*To burom ia U Trai da la ka spah, bad da ki soh nyngkong ka jingmih jong me : kumta ia ki thiar jong me yn pyndap da ka jingkyrhai, bad ki kor tylliat jong me kin shlei da ka waiñ thymmai*" (*Prob 3 : 9, 10*).

(8) **Ka jingshakri Blei da ka jingai kawei na kaba shiphew ka long ka jingkñia ainguh thang kaba U Blei u pdiang hun.** Ngi kynmaw na ka ktien U Blei ba haba u Abel bad u Kaiñ ki la pynlong ka jingainguh ha khmat U Blei ban mane ia u, U Blei u la bishar thuh ia ki

jingainguh thang jong ki baroh arngut. U Blei u la iohi ia u Kaiñ ba u la ai na ka jingmih kaba malu mala, katba u Abel pat *"u la wallam na kiba la kha nyngkong ka kynhun jong u, bad na kiba kham sngaid na ki ruh. Te U Trai u la khmih hun ha u Abel bad ha ka jingainguh jong u"* (*Jer 4 : 4*). Ka jinghikai ba ngi ioh na kane ka long ba haba ngi ai kawei na kaba shiphew ngi dei ruh ban ai da kaba bha tam. Dei ia kaba kum kata ka jingai kaba bha tam ba U Blei u pdiang hun ha khmat ka khet ka jingisnei jong u ba ka long ka jingkñia ainguh thang.

(9) **Ka jingai kawei na kaba shiphew bad ka jingiap U Jisu halor ka diengphna.** Ka jingai kawei na kaba shiphew ka la trei kam bha ha ka por ki Jiw. Ki Jiw kiba dang long ha ka hukum bad ki bym shym la iohi ia ka jingiap U Jisu Khrist ki la rakhe bha ia ka. Katno tam lei lei ma ngi kiba la mad ia ka spah jong ka jingim bymjukut ba la wan rah da ka jingiap jong u na ka bynta ki pop jong ngi ? Hato ngim dei ia ka ban kham rakhe bha ma ngi ki briew ka jutang ba thpmmai ia kane ka rukom ai haba ngi tip ba u la siewspah bad pynim ia ngi ? Ka jinghikai shaphang ka jingai kawei na kaba shiphew ka dang iai sawa jur ha ngi haduh kine ki sngi ban kyrsiew ia ngi baroh ban ioh ia ka mynsiem jong ka bad ban leh ruh ia ka.

"Nga ai la ka jingim .
Aiu phin ai ia Nga ?

LYNNONG 11

Ki Jingphylla shaphang U Mynsiem Bakhuid

1. U Mynsiem Bakhuid U long u Person jong ki Lai ngut ha U wei.

2. U Mynsiem Bakhuid U long U Blei hi.

3. U Blei U pynpaw ym shuh tang ha U Khun jong U U Jisu Khrist hynrei ruh ha U Mynsiem Bakhuid.

4. Ha ki sngi kiba mynnyngkong jong ka jingpynlông ia ka pyrthei, U Mynsiem U Blei U da khih halor ki um.

5. U Mynsiem Bakhuid U long kum ka lyer batemon kaba beh jem jai.

6. Ka jingbeh jong U ka long ruh bunsien kum ka lyer kaba beh kyrthep.

7. U Mynsiem Bakhuid U ialam ia ki nongpop sha ka dieogphna U Jisu Khrist

8 Ka Jingtrei U Mynsiem Bakhuid ka long tang ma ka ka jingtrei kaba nyngkong bad kaba khadduh eh jong U Blei ban pynim ia ki briew kiba pop.

9. Ia ka Ktien U Blei la thoh da ka jingpyrsad U Mynsiem Bakhuid·

10. Ngi im mynta ha ka ïa U Mynsiem Bakhuid.

11. Kat kiba la ialam da U Mynsiem Bakhuid ki long ki khun Blei.

12. U Mynsiem Bakhuid U pynkynduh ia ki briew shaphang ka hok, ka pop bad ka jingbishar de

13. Ki samoi ka jingwan hap U Mynsiem Bakhuid ki long ha dur u lap nyngkong bad u lap khadduh.

14. Ka jinghap U Mynsiem Bakhuid ka long ruh kum u lap phñiup phñiup.

15. Kiba kynja doh kim ju sngewthuh ei ei ruh ia ka bor U Mynsiem Bakhuid.

16. Ngi dei ban duwai ha U Mynsiem Bakhuid.

17. U Mynsiem Bakhuid U long hi U Mynsiem U Blei.

18. U Mynsiem Bakhuid U long U nonghikai bad nongialam bakhraw ia ka jingim khristan ba kynja mynsiem jong ngi.

19. U Mynsiem Bakhuid U donbor ban pynkylla dohnud doh ia ka dohnud maw.

20. Phi la pdiang ne em ia U Mynsiem Bakhuid mynba phi la ngeit ?

21. Ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid ha ka bor bah ka long kum ka jingbthei u dinamait.

22. Wat pynlip noh ia U Mynsiem.

23. To wat pynsngewsih phi ia U Mynsiem Bakhuid U Blei, da Uba la shon shap ia phi haduh kata'ka sngi ka jingsiewspah.

24. Ngi dei ban ioh pdiang ia ka jingshon shap da U Mynsiem Bakhuid ka jingkular.

25. Lada ngi im da U Mynsiem, to ai ba ngin iaid ruh da U Mynsiem.

26. Uta uba bet ha U Mynsiem, na uta U Mynsiem un ioh ot ia ka jingim bymjukut.

27. U Mynsiem Bakhuid U long U Nongpyntngen ia ka Balang.

28. Ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid ka long ka bor Blei bym ju shah jop.

29. Ka Ribaibal ka long kawoi pat ka kyrteng jong ka jingtrei pynthymmai U Mynsiem Bakhuid ka ka Balang.

30. Ka Jingpynkhuid ia ka balang ka dei da U Mynsiem Bakhuid.

31. La ju pynsyriem ia ka bor jingtrei U Mynsiem Bakhuid kum ka jingot ka kurat, ka jingtied u tyrnem bad ka jingdung peiba ka waitlam.

32. Ki ban leit shaw ia U Jisu Khrist ynda haba Un wan pat ha kaha arsien ki long kito kiba don ka umphniang U Mynsiem Bakhuid ha ki khulpi jong ki.

33. Ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid ka long kaba kum ka ding.

34. Ka sngi Pentekost ka long ka sngi jong ka jingwan biar kaba nyngkong eh jong U Mynsiem Bakhuid ha ka Balang.

35. Ka Balang kan s'wai bad iap tram noh syndon lymda ka duwai jur ban pdiang pat ia U Mynsiem Bakhuid.

36. U Mynsiem Bakhuid U bishar ia kiei kiei kiba la buhrieh tam jong ka dohnud.

37. U Mynsiem Bakhuid u wanrah ia ki aiom shong pyngngad ha ka jingim jong ki riewngeit kiba pyndem ha bor ka jingtrei jong u.

38. U Mynsiem Bakhuid da uba la ting khun la ngi sha U Blei, U hikai ban kyang da kaba ialam kyrpad, Abba ! Ko Pa !

39. Lada phi pyniap troin da U Mynsiem ia ki jinglehi ki jong kata;ka met, phin im kein.

40. Shuwa ba U Jisu Khrist Un leit noh sha bneng, U la kular ei ban phah na U Kpa ia U Mynsiem Bakhuid ha ka balang.

41. Ka kam U Mynsiem Bakhuid ka long barabor ban pyndonburom ia U Jisu Khrist.

42. U Mynsiem Bakhuid Un ialam ia ki briew sha ka jingshisha baroh.

43. Lymda kha pat ia u briew na U Mynsiem Bakhuid um lah,da lei lei ban ioh rung sha ka hima U Blei.

44. To iaid da U Mynsiem, te kumta phin ym pyndep ia ka jingkwah ka doh.

45. U soh jong U Mynsiem u long ka jingieit, ka jingkmen, ka jingsuk, ka jingshah slem, ka jinglehsbun. ka jingbha, ka jingiaineh, ka jingjemnud, ka bor halor lade.

46. Ka Ia U Mynsiem Bakhuid ka long ka ia jingaiei kaba khadduh.

47. Uno uno baroh u ban kren ka ktien pyrshah ia U khun U briew, yn map ia u. hynrei ia uta uba kren beiñ ia U Mynsiem Bakhuid, yn ym map.

48. U Mynsiem Bakhuid U long U Nongbatai bad U Nongpynapaw ba khraw ia ka ktien U Blei.

49. U Blei U la kular ban thoh noh buk buk ia U Mynsiem ha ka doh baroh ha kita ki sngi kiba khadduh.

50. U Mynsiem Bakhuid Um lah wan ha ngi lymda ngi kylla kaba mut na ki pop jong ngi bad duwai jur bad khot kyrpad da kaba iam.

51. U Mynsiem Bakhuid U pynthymmai bor ia ka jabieng, ka mynsiem bad ki dkhot met.

52. Ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid ka long ka jingtrei kaba dang sah jong U Blei ha ka pyrthei.

53. Ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid ha kine ki sngi ka long kawei na ki dak jong ka por.

54. Ka balang kam lah ban ialap ia ka Gospél bad phla ia ka kyrteng jong u lymda ka ap ban ioh pdiang nyngkong eh ia ka bor U Mynsiem Bakhuid.

55. Ki prophet bad ki nongiathulypa ha ka jutang barim ki la kren bad iathuh lypa da ka bor U Mynslem Bakhuid.

56. Ngi dei ban long kiba dap da U Mynsiem Bakhuid.

57. Shano ngin phet na U Mynsiem U Blei namar u don ha ki jaka baroh ?

58. Ka Mari ka theisotti ka la pun khun da U Mynsiem Bakhuid.

59. U Mynsiem Bakhuid U la don barabor ha ka shyntur U Jisu Khrist.

60. Ka jingsdang trei U Mynsiem Bakhuid ha ki riewngeit ka long naduh ka sngi ka jingpynbaptis.

61. Da uwei U Mynsiem la pynbaptis ia ngi baroh ia ka ban lang kawei ka met.

62. Ha ka balang kaba long ka met ka jong U Jisu Khrist, don kiba pher ki jingai, hynrei u juh U Mynsiem.

63. Shibun bah na kiba phla khristan ialade ki long ki briew ki bym pat ioh mad ia ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid.

64. Lymda ngi duwai jur ha U Blei ba Un ia trei da U Mynsiem Bakhuid, ka pyrthei kan sa nang jot nang jot.

65. U Mynsiem Bakhuid Un trei jur khadduh ia ka kam jong U ynda haba U Jisu Khrist Un shong ha ka khet bishar ban bishar ia ki bynriew baroh phar.

66. Ngi dei ban duwai jur ha kine ki sngi ba ka Seion jong u kan kup ia ka bor U Mynsiem Bukhaid.

67. Ngi dei baroh ban ioh ia ka jingbaptis kaba da U Mynsiem Bakhuid·

68. U Mynsiem Bakhuid u la hiar ha U Jisu ha ka dur ka paro mynba U Ioanis u nongpynbaptis u la pynbaptis ia u ha ka wah Jordan.

69. Hadien ka jingrong noh U Jisu Khrist ia ka Balang, kan jia ruh ka jingkhlad noh U Mynsiem Bakhuid na ka pyrthei.

70. Ym don kawei pat ka bor kaba lah ban pynkylla bha pat ia ka pyrthei lait sa tang ka bor U Jisu Khrist kaba paw ha ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid.

71. Ka jingwan ka kordit bah ka long ka jingsdang jong ka jingpynwai noh ia ka Ïa U Mynsiem Bakhuid ha ka pyrthei.

72. U Mynsiem Bakhuid U long U Blei bymjukut: Um don jingsdang lane jingkut.

73. Ka Balang ka bym kwah ban kyrpad ban ioh diang ia ka bor U Mynsiem Bakhuid kam don hok ban don ha kane ka pyrthei.

74. Ngi dei ban duwai barabor ia ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid (Ribaibal) kaba neh shirta, bad kaba thang c hem kum ka ding ha ka dohnud jong ngi.

75. Dei tang ynda hada ngi la sngewthuh bad mad ha lade ia ka jingieit U Jisu ba ngin sa sngewdonkam ban ioh tip shuh shuh shaphang ki jingphylla U Mynsiem Bakhuid.

LYNNONG 12

Ka dohnud ba la ai ha U Jisu

Lada ngin phai sha ka Ktien U Blei ngin shem la kine ki ktien ba la thoh ha ka kitab ki Proberb, *"Ko khun, to ai ha nga ia ka dohnud jong me"* (*Prob 20 : 26*). Ki long ki sur ktien kiba jemnud bad ba jai jai da kiba U Blei U khot ieit ban ai ia ki dohnud jong ngi ha U. Ha kane ka jingkhot ieit U Blei ia ngi, u iai khot ruh da ka kyrteng khun. La ka pop ka la pynjngai noh ia ngi na U Blei, pynban U Blei Um pat shym la iehnoh noh ia ngi. U dang khot hi ia ngi ba ngi long ki khun jong u. Hangne ngi iohi ba ka jingiadei hapdeng jong U bad ma ngi ki nongpop ka sah bad ka neh kumjuh syriem kumba ka

jingiadei ki kmie ki kpa bad ki khun kiba runar bad pynsngewsih ia ki katno katno ruh ka sah bad ka neh kumjuh.

U Blei uba ha bneng U long U Kpa jong ngi. U la pynithuh ialade ha ngi ha u khun jong U U Jisu Khrist ba U long U Kpa jong ngi, ia uba la phah khnang sha kane ka pyrthei ban iap halor ka diengphna na ka bynta ki pop jong ngi. Ha u khun baieit bad ba marwei jong U U Jisu Khrist, U Blei **U la ting khun ruh ia ngi da** U Mynsiem **Bakhuid** ha ngi long ki khun jong U. **Um shym ñiew shuh ia ngi ba ngi long ki nongpop la ngi la leh pop katno katno ruh. hynrei ba ngi long ki khun jong u.**

Ka Ktien U Blei haba ka kren shaphang ka jingting, khun U Blei ia ngi ka ong :—

"*Hynrei haba la jia ka ta kaba biang U Blei U la phah ia la u khun, ia uba la kha na ka briew, ia uba la kha hapoh ka hukum, khnang ba un ioh siewspah noh ia kita kiba hapoh ka hukum, ba ngin ioh pdiang ia ka jingting khun. Te naba phi long ki khun, U Blei u la phah ia U Mynsiem u khun jong u ha ki dohnud jong ngi, u da kyang,* **Abba, Ko Pa !**" (*Gal 4 : 4-6*).

U Jisu Khrist pat uba long u khun ba marwei jong U Blei ynda haba u la wan sha kane ka pyrthei u la pynskhem ia ka jingshisha ba kum ki khun U Blei ngim dei ban klet ban duwai ia ka jingduwai U Trai mynba u hikai kumne :—

"**Ko kpa jong ngi** *uba ha bneng, long bakhuid ka kyrteng jong me. Wan ka hima jong me. Long ka mon jong me ha ka khyndew, kumba ha bneng. To ai ha ngi mynta ka jingbam jong ngi ha la ka sngi ka sngi. To map ruh ia ngi ia ki ryngkang jong ngi, kumba ngi ruh ngi map ia kiba leh sniew ia ngi. To wat ialam ia ngi sha ka jingpynshoi ruh, hynrei sumar ia ngi na ka basniew. Naba ka jong me long ka hima, bad ka bor, bad ka burom ruh, ha la ka rta : Amen*" (*Math 6 : 10-13*).

"*Ko khun, to ai ha nga ia ka dohnud jong me*" :—**Ki long ki ktien kiba U Blei U kwah ia ngi tang ba ngin shu ai khlem tyngkai ia ka dohnud jongngi ha u. U Blei u ñiewkor bad khaiñkor katta ia ka dohnud jong ngi. Dei ha kane ka dohnud jong ngi ba u kwah ban shong. U Blei**

Um kwah palat ei ei na ngi lait tang ban ai ia ka dohnud jong ngi ha U. Um dawa na ngi ia ka spah. Um dawa na ngi ia ka jingdon jingem lane ia ka bor met jong ngi. Um dawa ruh wat ia ka jinglah ne ka jingstad jong ngi. Hynrei u dawa beit tang ba ngin ai ia ka dohnud ha u.

U Blei haba u khot ia ngi ban ai ia ka dohnud ha u, u khot ia ngi ha ki rukom bapher bapher bad ha ki jingjia bapher bapher.

Ngi kynmaw na ka Ktien U Blei ba U Blei u la khot ia u **Samuel** saw sien ha ka templ mynmiet ha ka por ba u dang khynnah. Ka jubab kaba u Samuel u la ai ka long "*To kren ; naba u shakri jong me u iohsngew*"(*I Sam 3 : 10*)

U Biei U la khot ruh ia u **Jonah** ha ka por ba u dang khynnah samla ban leit ialap sha Ninebeh. Hynrei u Jonah um shym la kohnguh ia ka jingkhot bad u la phet pynban' da ka lieng sha Tarshish. Na ka bynta kane ka pop, U Blei U la pynkhie ia ka eriong ba jur ha ka duriaw. Ki nongshonglieng na kaba suba ia kaba sniew ba ka lah ban don ha uno uno u nongleit jingleit, ki la pynnoh ia ka jingkhalai bad ka la hap ha u Jonah. Kumta haba ki la bret noh ia u shapoh duriaw, U Trai u la khreh ia u dohkha uba khraw ban nguid ia u Jonah, bad u Jonah u la don hapoh ka kpoh uta u dohkha laiangi laimiet. Khadduh uJonah u la kylla kaba mut bad u la duwai kyrpad ha U Blei ba un pyllait noh ia u napoh ka dujok jong ka kpoh u dohkha. Hadien kane U Blei U la khot biang ia u ha kaba arsien ban leit ialap sha Ninebeh bad u la kohnguh ia kata ka jingkhot. Nangta u la ialap ha ki nong Ninebeh ia ka jingkylla kaba mut. Da ka jingialap jong u ki nong Ninebeh ki la kylla kaba mut bad U Blei um shym la pynjot shuh ia kata ka nongbah bakhraw ia kaba u la thmu ban leh kumta.

Ngi kynmaw ruh ha ka por ba U Jisu Khrist u dang iaid lyngba ia ka Jerikho, u la iohi na jngai ba u Sakhaios u Rangbah ki nongkhrong, u briew uba pop bad uba lyngkot ba u da kiew halor jrong jong u dieng tang ba un ioh iohi ia U Jisu. Te haba U Jisu u la poi ha kata ka jaka, u la khmied bad u la ong ha u, "*Ko Sakhaios, to da*

Jhiar noh kloi kloi ruh, naba ha kane ka sngi ka dei ia nga ban sah ha ïing jong me" (*Lk 19 : 5*). U Sakhaios u la hiar kloi kloi ban pdiang sngewbha ia u ha iing jong u. Ynda haba u la poi ha iing, u Sakhaios u la phla noh ia la ki pop jong ka jingshim klop. U Jisu da kaba sngewieit eh ia u u la ong ha u : "*Ha kane ka sngi ka jingpynim ka la wan ha kane ka ïing*" (*Lk 19 : 9*).

Nalor katei ka jingkhot ia u Sakhaios, ngi kynmaw ruh ba U Jisu Khrist u la khot ia **ki Synran** jong u ban bud ia u da kaba ki dei ban iehnoh dak ia ki jar bad ka kam tong dohkha. Na ki synran baroh khadar ngut kiba u la khot ban bud ia u, tang uwei u bym shym la ai la ka dohnud ha u. Uta u long u **Judas Iskaraiot** uba la die ia la u kynrad la jong hynrei u la duh noh ia ka jingim bymjukut. Ban pynskhem pat ia ka jinglong nongbud ba shisha ha u **Simon Petros** hadien ba la ien noh ia u, u la kylli ia u laisien : "*Ko Simon, u khun u Jona, me kham ieit mame ia nga ban ia kine ?*" (*Ioan 21 : 15*). U Petros u la iathuh laisien ha u "*Hooid, ko Trai, me me tip ba nga ieit ia me*" (*Ioan 21 : 15*).

Ha ka histori jong ka Balang pat la iathuh da u **Jeneral William Booth**, uta u nongseng jong ka balang Salvation Army u la iohsngew ia ka jingkhot U Blei ba un ai ia ka dohnud ha u. Ha ki snem kiba hadien jong ka jingshakri kaba khraw jong u ia U Blei u la phla kumne :—"**La don ka sngi ha ka jingim jong nga haba nga la ai ka ktien ha U Blei : Nga hangne Trai, Me lah ban ioh lut baroh ia kaba dei ka jong u William Booth.**" ("There came a day in my life when I said, "Here I am, Lord, you can have all there is of William Booth"). Naduh kata ka khyllipmat U Blei u la shim ia kine ki ktien u William Booth bad u la pynlong ia u u shakri uba donbor ha ka balang salvation Army.

Kumba U Blei u la khot ia kitei baroh ban long ki nongbud ba shisha jong U, u iai khot ruh khlem sangeh bad u iai wad khlem thait ia ngi kiba ia jngai noh, u da ong da ki sur ktien kiba jem : "*Ko khun to ai ha nga ia ka dohnud jong me*".

Kum ki Khristan bunsien ngi shukor ia U Blei bad ialade da ka jingphla Khristan kaba nabar hynrei ka bym don ka tynrai kaba ahapoh. Ki jingshakri Blei jong ngi ki long bunsien tang da ki rmiang shyntur. Ka jinglong jingim khristan jong ngi ka sting thew bad per katta katta. Ngi trei ia ka kam U Blei tang ban ioh leh thaw burom ialade. Dei namar kane ka daw ba ngim shym la seisoh ruh ha ka jingim bad ha ki kam kiba ngi trei. Ngi shu tip ia U Jisu tang ha ka khlieh hynrei ngim shym la mad ia ka jingieit jong u hapoh ka dohnud jong ngi.

Ngi dei ban kynmaw ba ka jingshakri Blei jong ngi ka long kaba thala bad kaba lehnohei lada ngi la klet ban ai ia ka dohnud ha U Blei. Lada ngim pat ai ia ka dohnud ha u, ka jingpynlut jong ngi ia ka por, ka pisa bad wat ka jingai jong ngi ia ki sap bad ki talent ha ka jingshakri Blei kin shu long kumba theh kai ia ka um ha khyndew. Shuwa ba ngin shakri ia U Blei, ngi dei ban long kiba ai nyngkong shwa ia ka dohnud ha u, khnang ba un ioh jaka hapoh jong ka bad pynlong ia ka jingim jong ngi kaba pynmyntoi ialade, ia kiwei kumjuh bad ia ka kam jong u ruh de. Dei namar kane ka daw haba U Jisu U iohi ia ka jingshakri bad jingmane Blei baarsap jong ki Sadusi bad ki Pharisi u la kynthoh shaphang jong ki u ong: "*Kine ki briew ki wan hajan jong nga da ka shyntur jong hi, bad ki burom ia nga da ki rmiangshyntur jong ki, hynrei ka dohnud jong ki ka jngai noh na nga*" (*Math 15 : 8*). Kane ka jingkren U Jisu ka ai jingmaham ruh ia ngi shibun eh. Ngi lah ban shakri ia U Blei man ka sngi, hynrei lada ka dohnud pat ka long kaba jakhlia, ka jingshakri Blei jong ngi kam don jingmyntoi ei ei ruh em.

Kum kiba ngeit kiba phla khristan man ka sngi, ngi dei ia ka ban pynshisha ialade bad kylli it ialade katno bad kumno ngi la ai ia ka dohnud ha U Blei. Ha ka jingiadei bad ka jingai ia ka dohnud ha U Blei, ka Ktien U Blei ka don ki jinghikai ba kordor ban ai jingshai ia ngi kiba nga la pyrshang ban buh kumne harum :—

1. Ha kaba nyngkong eh, ngi dei ban long kiba la klet ban plie ia ki jingkhang ka dohnud jong ngi haba U Blei U kren hapoh jong ngi. U Blei u lai tied khlem sangeh ia

ki jingkhang ka dohnud jong ngi namar ba u thrang eh hir hir ban ioh iohrung hapoh jong ka. U Jisu U Nongpynim baieit jong ngi hi U la ong : *"Ha khmih, nga ïeng ha ka jingkhang bad nga tied : lada uno uno ruh un iohsngew ia ka ktien jong nga, bad un plie ia kata ka jingkhang. ngan wan rung hapoh ha u, bad ngan ia khawai miet lem bad u, bad ma u lem bad nga"* (*Jingpyn 3 : 20*).

Ka jingbymman bad ka jingbymkloi jong ngi ban plie ia ki jingkhang ka dohnud jong ngi ka la khang khyrdep ia kiba bun bah ki jingkyrkhu ba kynja mynsiem na U Trai.

"Jingsuk katno ngi ju duh noh
Katno ngi shu sah khuslai"

2. **Haba ngi ai ia ka dohnud ha U Trai, ngi dei ban ai ia ka dohnud kaba lwet bad kaba la pait na ka bynta ki ryngkang jong ngi.** U Trai Jisu un ym rung hapoh jong ngi lada ngim pat don satia ka jingkylla kaba mut kaba shisha. Ka jingiam kthang ia la ki pop bad ka jingpait dohnud ia la ka jinglong ki long kiei kiei kiba U Blei u kwah ban iohi ha ki dohnud jong ngi. Ka ktien U Blei ka ong : *"Ka jingkñia ki jong U Blei ki long ka mynsiem kaba lwet : ka dohnud ka ba lwet bad ba sngewsih, Ah U Blei, men ym ïbeiñ"* (*Salm 51 : 14*).

3. **Ka dohnud ba la ai ha U Jisu ka dei ban long ka khet jong U. Don artylli ki khet kiba U Jisu Khrist u synshar. Kawei ka long ka khet ha bneng kaba u shong sha ka kti ka mon U Kpa jong u. Ka long ka khet ksiar bakhraw jong u. Kawei pat ka long ka khet ha khyndew kaba u synshar man la ka sngi hapoh ka dohnud jong ngi.** Kane ka long ka khet kaba kham kordor eh kaba u kwah ban kam kynti ia ka jingim jong ngi. Na kane ka khet un synshar kum u syiem da ka jingsuk bad jingkmen. Namar kata kane ka met jong ngi ka long ka templ jong u bad ka dohnud jong ngi pat ka dei ban long ka khet jong u. Ka jingdon ka khet U Jisu hapoh ka dohnud ka pynlong ia ka hima jong U. U Jisu Khrist hi u la kren shaphang ka jingwan ka hima hapoh ki dohnud jong ngi. *"Ha khmih, ka hima jong U Blei ka long hapoh jong phi"* (*Lk 17 : 21*).

4. Ka dohnud ba la ai ha U Jisu ka dei ban pynmih ia ki soh U Mynsiem. Ki soh U Mynsiem ki long ki soh kiba mih bad kyrsoi napoh ka dohnud u nengpop ba la pynkhuid da ka snam U Jisu Khrist Khrist bad ka jingtrei U Mynsiem Bakhuid. Namar kata ka dohnud ba la ai ha u ka dei ban ioh ia ka jingshon shap U Mynsiem Bakhuid bad ka jingsah nar prek da ka diengphna U Jisu Khrist khnaag ba ki jinglong ba kynja doh, ki jingkwah brai ba thala, ki jaid jingsniew laiphew jaid kin ym ioh shong shuh hapoh jong ka. Lymda ki soh U Mynsiem ki paw ha ka dohnud jong u riewngeit, ka mut ba u soitan u dang shong khet ha ka. Ka Ktien U Blei ka iathuh ia ngi ba *"U soh jong U Mynsiem u long ka jingieit, ka jingkmen ka jingsuk, ka jingshahslem, ka jingleh shun, ka jingbha, ka jingiaineh, ka jingjemnud ka bor halor lade"* (*Gal 5 : 22*).

5. Ka doknud ba la ai ha U Jisu ka pynmih ia ka longniam lehniam kaba shisha. Ka Ktien U Blei ka iathuh ia ngi ba ka jingotsher kaba habar lem bad ka jingrakhe ia ki hukum ba bun jaid jong ka jutang barim kim lah ban pynim ia ngi. Kine ki long tang ki jinglehniam kiba habar. Hynrei U Blei u kwah barabor ba ngin rakhe ia ka longniam leh niam kaba shisha ha ka dohnud. Lymda ngi otsher ia la ka dohnud ngim lah ban long ka jingphla kaba shisha ia U Trai. Namar kata, ka Ktien U Blei ka iai ban jur shaphang ba donkam ban otsher ia ka dohnud.

"To phin otsher namar kata ia ka jingbymotsher ka dohnud jong phi" (*Deut 10 : 16*).

"Hynrei uta u long u Jiw uba long kumta ha ka barieh ; bad ka jingotsher ka long kata ka jong ka dohnud, ha ka mynsiem ym ha ka dak keiñ, uba ka jingiaroh jong u kam long na ki briew, hynrei na U Blei" (*Rom 2 : 29*).

6 Ka dohnud ba la ai ha U Jisu ka thaw ia ka dur ba bhabriew kaba long ka jingpynibha ka bymsep ba khmat u kynrad

Haba ka dohnud ka kylla, ka jingim ki kam, bad ka dur khmat ruh ki kylla. Ka jinglong riewblei ka mih napoh bad ka paw habar ha ka dur ba bha briew. Ka ktien U Blei ka ong : *"Hynrei to ai ba kan long uta u briew ba la*

rieh jong ka dohnud, ha ka jingpynibha ka bymsep ka jong ka mynsiem ba jemnud bad ba jar jar, kaba long ha khmat U Blei ka bakordor eh" (1 Pet 3 : 4).

7. Ka dohnud ba la ai ha U Jisu ka pang jingieit haba ka mad ia ka jingieit U Khrist. Haba ngi ai ia ka dohnud ha U Trai, U Trai pat un pynshlei hapoh ka dohnud jong ngi da ka jingdap ka jingieit ba shitrhem ban shakri ia U. Haba ka por ka khih kyrsoi kaba kum kata ka poi, ka dohnud kam shong jaipdeh shuh hynrei ka khih smat shane bad shatai ban shakri ia U Trai.

"Nga la iohthiah, hynrei ka dohnud jong nga ka la kyndit : ka long ka jingsawa uta u baieit jong nga ba tied, ka da ong, To plie ia nga, ko ka para jong nga, ka baieit jong nga, ka Paro jong nga, ka bakhuid jong nga : namar ka khlieh jong nga ka dap da ka umjer, bad u shñiuh jong nga da ki jingjaw jong ka miet" (Jingrwai 5 : 2).

8. Ka dohnud ba la ai ha U Jisu ka saiñdur ia ka Gospel kaba shisha bad kaba donbor ban pynkylla ia ki bymngeit sha ka jingpynim U Jisu Khrist. Ka Gospel kaba shisha kam long kata kaba ngi phla da ka shyntur namar ka lah ban ym iadei pat bad ka jingim. Ka Gospel kaba shisha ka long kata kaba la thoh hapoh ka dohnud jong ngi kaba ki briew baroh ki lah ban ithuh bad pule. Ka long ka jingialap kaba mih tynrai, kaba thikna, kaba skhem, ka bym artatien shuh. Ka Ktien U Blei ka batai ia kane : *"Ma phi keiñ phi long kata ka shithi jong ngi, ia koba la thoh ha ki dihnud jong ngi, ia kaba la ithuh bad la pule da ki briew baroh ; kiba paw shynna ba phi long ka shithi U Khrist ia kaba la trei minot da ngi ia kaba la thoh ym da ka sia hynrei da U mynsiem U Blei U ba im, ym ha ki mawlyngkniap hynrei ha ki doh lyngkniap ka dohnud keiñ" (2 Kor 3 : 2-3).*

9. Ka dohnud ba la ai ha U Jisu ka sumar bad ri kyndong ialade man ka sngi. Shisien ba ngi la ai ia ka dohnud ha U Trai, u soitan ruh u iai ap thap kumno ban iohrung pat sa shisien ha ka. Namarkata ngi dei ban iada ia la ka dohnud da kaba ri khop bad sumar kyndong ia ka ha ki jingdwai ba khlem da pud bad ka jingpule tista na

ktien U Blei. Kine ki long ki artylli ki atiar pynkyntang ba donbor khnang ban khang khyrdep ia u bymman ba un ym ioh rung pat sa shisien hapoh jong ka. Ka Ktien U Blei ka la ong :—

"Ai ba ka ktien U Khrist kan shong kyrhai hapoh jong phi ha ka jingstad baroh" (*Kol 3 : 16*).

"To duwai khlem da pud" (*I Thess 5 : 17*)

10 Ka dohnud ba la ai ha U Jisu ka long ka shlem ba la thang rhem da ka ding U mynsiem bakhuid. U Blei um ju pynsuda ne pynthylli ia ka dohnud ba la pynkyntang sha U. Hynrei u pyndap io ka bad u pynkhih hapoh jong ka da ka ding U Mynsiem Bakhuid ba la thang rhem bha bad kaba nang ing kham jylliew ban long kum ka jingkñia ba khuid ha khmat jong U. Ia kane ka jingphylla la pynpaw ha ki arngut ki syuran mynba U Jisu Khrist ba la mih pat U la paw bad kreu ha ki ha kata ka lynti sha Emmaus haba ki ia ia ong paralok : *"Ka dohnud jong ngi kam shym la pluh ha·ngi, katba u la kren ha ngi ha kata ka lynti, bad katba u la plie wang ha ngi ia ki jingthoh ?"* (*Lk 24 : 32*).

11. Ka dohnud ba la ai ha U Jisu ka shu sngewthrang hir hir tang ban iaroh ia ka kyrteng ba khuid jong U. Haba ngi ai ia ka dohuud jong ngi sha U, Ma U hi un pyndonkam ia kata tang na ka bynta ka kyrteng jong u. Ryngkat bad ka jingkmen bad jingsuk kiba u pynshlei hapoh. u pynkhih ruh ia ka dohnud jong ngi ban pyndonburom ia ka kyrteng jong u lyngba ki jingphla, ki jingrwai iaroh ki jingialap badonbor ki jingshakri Blei ba kyntang bad ki jingmane Blei ba don mynsiem. U nongrwai Salm uba la mad hapoh ka dohnud jong u ia ka jingieit U Blei u shlei tang da ka jingsngewkwah hir hir ban pyndonburom ia ka kyrteng ba khuid U Trai haba U phla : *"Ngan iaroh ia me Ah Trai U Blei jong nga, da ka dohnud jong nga baroh ; bad ngan pyndonburom ia ka kyrteng jong me ha la ka rta"* (*Salm 86 : 12*).

12. Ka dohnud ba la ai ha U Jisu ka plie wang ia ki khyrdop jong ka bneng ba U Trai Jisu Un wan shaw neh ia la ka mynsiem ba la pynkhreh sha ka jingim bymjukut, kaba khlem wai shuh ha bneng shwa ba ki khmat

u riewngait kin lip noh ha ka jingiohthlah kaba suk kynjai. Ka por kaba kum kane ha ka jingim jong u ka long ka por ka jingshai. Ka Ktien U Blei ka iathuh kumne : "*Kumba ka sharak ba tyngshaiñ ha ka jaka badum, tad ynda kan mih ka sngi, bad u lur shai un da mih ha ki dohnud jong phi*" (*2 Pet I* : *19*).

Ka Jingpynkut :—Ha kaba wai noh, namar ba ngi la pdiang ia U Jisu Khrist kum U Nongpynim, ngi dei ruh ban ym sngewlehrain ban phla ia ka kyrteng jong u da ka jingphla jong ngi. Hynrei ka jingkylli mynta ka long : "*Ngi la ai mo ia ka dohnud ha U Trai Jisu* ?"—"*Ngi la ai mo ia ka dohnud ha U Trai Jisu* " ?

Ki por ki sngi ka jingim jong ngi ha kane ka pyrthei ki long kiba lyngkot. Namarkata katba ngi dang iohsngew ia ka jingkhot U Blei : "*Ko khun, to ai ha nga ia ka dohnud jong me*", ngim dei ban pynslem shuh ha kaba ai ia ka ha u. Lada ngi ai kloi ia ka dohnud jong ngi ha u, un ym pynlehrain buhkhoh da lei lei ia ngi kumba U Jisu hi u la kular : "*Ngan wan rung hapoh ha u, bad ngan iakhawai miet lem bad u bad ma u lem bad nga*" (*Jingpyn 3* : *20*)

U Blei u dang iai wad, iai it bad iai khot ia ngi ban wan noh kloi sha u. Lada ngi dang pyneh ia ki dohnud jong ngi, ka jingbitar ba meh lep jong u kan wan lap kyndit ha ngi. Namar kane, ka Ktien U Blei ka iai maham jur ia ngi : "*Naba kumta, kumba U Mynsiem Bakhuid u ong* : *Ha kane ka sngi lada phin sngew ia ka ktien jong u, wat pyneh ia ki dohnud jong phi, kumba ha kata ka sngi ka jingtynjuh ha ka ri khlaw*" (*Heb 3* : *7, 8*).

U Blei na jrong u iohi lut ia ka dohnud jong ngi. U tip wat ia ki khyllai ka dohnud jong ka. Ngin ym lah ban buhrieh ei ei ruh em ialade sha u. Kan long ka jingkyrkhu kaba khraw bad ka jingsuk ia ki mynsiem jong ngi lada ngi ai noh kloi ia ka dohnud ha u—**ka dohnud ba lywait.**

"**Ka dohnud nga ai ha U Jisu,**
Ka dohnud ba lywait jong nga ;
Ka kti kamon jong U ka kydup,
Ka shadem na shitom ka da."

Ki Kot ba la pynmih da u Nongthoh

1. KA JINGSHEM MYNSIEM U KHRISTAN Rs 2.50
2. KA DING BAMEH . ... Rs 4.00
3. KA JINGSUK KUM KA WAH ... Rs 3.00
4. KA JINGWAN ARSIEN U TRAI JISU ... Rs 3.00
5. KA JINGPYNKYNRIAH NOH IA U ENOKH Rs 3.00
6. NA PADAN ARAM SHA BETHEL ... Rs.3.00

Lah ban ioh ia kitei ki kot na ka iing jong u Nongthoh bad na kiwei de ki dukan die kot ha Shillong

Address: REV. L. DKHAR
JAIAW LAITDOM,
SHILLONG—793002.

K. J. P. Press, Shillong.